

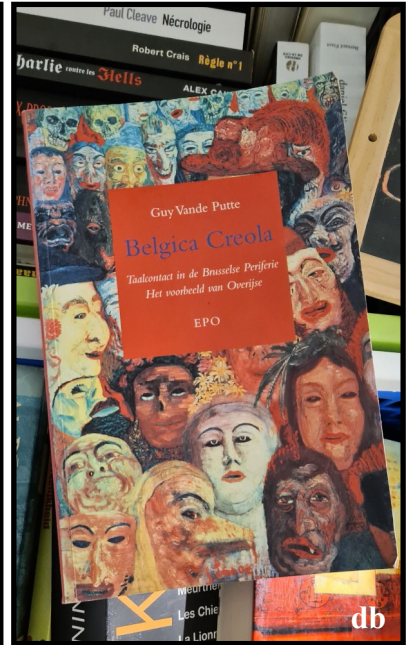
OOSTENDSE GIDSENKRING 'LANGE NELLE'

db

vp

db

vp

vp

vp

db

db

vp

*Foto's cover, achterflap en binnenzijden
van V. Prinzie (vp) & D. Beirens (db) tenzij anders vermeld*

“EI GIE DOA! NÉ NIE GUIDO! GIE ME JEN OAR, KOM JE TOEN EKI DROAIN ME JE FORCHETTE? BAVET IS E RESTORANG OP DE DIEK VO MENSCHN TEGOARE TE BRIENGN. WIEDER MAKEN DA JE IER OP JE GEMAK ZIT EN VAN E GOE SPAGHETTI KU GENIETEN EN E TEUSJE KU DRIENKN.”

“T ZICHT OP ZÉÉ IS VO NIETN MADAM.”

db

OPROEP: bezorg je mailadres aan onze secretaris, zodat je bij wijzigingen inzake de activiteiten asap verwittigd kunt worden: luc.vanspeybroeck@telenet.be

IN DIT NUMMER

44	Voorwoord	Marc Loy
45	Mededelingen, lidmaatschap & activiteiten voorjaar/zomer 2022	Redactie
51	Gelezen & gehoord & opgemerkt	Redactie
56	Een nieuwe veerboot in Oostende (over water wandelen)	Marcel Leeuwerck
59	Vijfde editie Oostends Woordenboek	Frederik Schmitt
62	Honderd jaar Maritieme Radio in Oostende	Dirk Beirens
65	Verwarring over het oude kanaal Plassendale-Zandvoorde-Oostende	Willy Depuydt
72	Miserie in Zandvoorde-bij-Oostende 3	Fré Vanhooren
75	René Vansenant beschrijft de familiale confiserie Kaaistraat 29	Dirk Beirens (lay-out)

STEUNENDE LEDEN 2022

Asseloos Christian
Barbé Adriën
Beirens-Ghesquière Martha
Bracke-Defever Mia & Paul
Comeyne Boudewijn
DC Kerklommer
De Poerck Roger
De Vriendt Wouter
Degelin-Selis
Francier J.-Deman
François-Merlevede
Geldhof Ronny
Glorieux Lucas
Hadermann-Savoir
Hubrechtsen Freddy
Leeuwerck Marcel
Mares E.-Sorel H.
Metsu Dirk
Pennynck Stefaan

Prinzie-Vandenbroucke
Reynders Stefaan bvba
Samyn Jean-Pierre
Schaubacher D.-Taes M.
Seys Jan
Slabbinck Bart
Storme Annie
Taes Danielle
Van Dooren-Vertruyen
Van Duyvenboden- Stubbe
Van Roy Etienne
Vanbrabant-Parmentier
Vanhoucke-Meeschaert
Vansenant R.-Vangrunderbeek H.
Verborgh Johan
Vroomen Conny
Werbrouck Rita
Wilmet Marcel
Wybouw C.-Lammaing G.

Het Europacentrum hertekend

Decennialang al stoort het 34 verdiepingen hoge Europacentrum (een geijkte lapnaam kreeg het gebouw nooit van de Oostendenaar) pal in het hart van het historisch stadscentrum erg veel stadsgenoten, maar ook planologen, tweede-verblijvers en toeristen. Dat de imposante stadsschouwburg van architect Alban Chambon midden jaren zestig van de vorige eeuw bruusk diende te wijken voor de meer dan 100 meter hoge building werd ook niet in dank afgenomen door heemkundigen en lokale historici. Maar voormalig burgemeester wijlen Jan Piers zag het groots en verdedigde *zijn* woontoren als het symbool van het nieuwe, naoorlogse Oostende. Op de gemeenteraad van 23 november 1962, waar het project werd goedgekeurd, waren er amper twee tegenstemmen en drie onthoudingen. Maar ook wie er tegen is, moet er ook vandaag nog willens nillens tegenaan kijken. Wie er woont, geniet er wel, evenredig klimmend met de etages, van een grandioos en groeiend vergezicht op stad en haven, zee en hinterland.

Oostende verliest als Stad aan Zee zowat 180 graden horizon aan het zilte nat dat tot nader order geen woonbouwactiviteit verdraagt. Reken daarbij dat de helft van het Oostendse grondgebied uitbesteed is aan groen- en landbouwzones, zee- en luchthaven en nijverheidsactiviteiten. De nog beschikbare bouwgrond wordt dus erg schaars en de enige optie is dat de stad zich qua huisvesting verder verticaal ontvouwt. Amper een half decennium na de eerste spadesteek zien we vandaag, het resultaat al strak afgetekend in de hoogbouw op de oosteroever, de SkyTowers op het Hazegras en The Waves en O'Sea in Mariakerke. Straks ligt onze zeehaven weer midden in de stad.

Vanuit zee, of vanop de A10 ter hoogte van Oudenburg ervaar je nu al dit Manhattan-effect op een stad van amper 70.000 inwoners. Van dag tot dag verliest het Europacentrum haar disproportionele dominantie hoog boven de natuurlijke skyline van onze stad die James Ensor ruim 100 jaar geleden al in *zijn daken van Oostende* in de verf zette. Als we even het tien verdiepingen hoge, naoorlogse zeefront niet in rekening brengen.

Vandaag wordt het Europacentrum door de nieuwe hoogbouwprojecten in de periferie van het stadscentrum een bouwkundig klankbord voor de concurrerende hoogbouw die een meer evenwichtige stadshorizon garandeert. Ook al krijgt *Lange Nelle* het nu moeilijker om tussen al dat betonnen geweld vanuit haar flitsende lantaarn de nacht te snijden. Verkocht Jan Piers zaliger ooit het hart van zijn stad aan de vastgoedmakelaars of was hij toch een ziener en zijn tijd ver vooruit?

Voorzitter Marc Loy

Driemaandelijks blad van de Oostendse

GIDSENKRING LANGE NELLE vzw.
34ste jaargang
Nummer 2
April - mei - juni 2022

Colofon

Voorzitter: Marc Loy

Verantwoordelijke uitgever
Marc Loy
Albert I - Promenade 3 / 21
8400 Oostende

Eindredactie, vormgeving en correspondentie
Dirk Beirens
dirkbeirens@telenet.be

De medewerkers aan dit blad zijn zelf
verantwoordelijk voor de door hen
getekende bijdragen.

Overname van artikels/bijdragen **zonder
uitdrukkelijke copyrightvermelding**
mag mits bronvermelding.

Dispatching:
Tel. 059 80 73 81
e-mail: info@oostendeahoy.be

Rekeningnummer:
Gidsenkring Lange Nelle vzw
BE91 3800 0491 8476

Lid wordt u voor 20€ per jaar.
Buitenland: 25€
Gezinskaart: 25€ (2 gezinsleden)
Steunend lid: vanaf 30€ (2 gezinsleden)

Website: www.oostendeahoy.be

Gidsenlokaal: Spaans Huisje
Christinastraat, 67 Oostende

HET LN-BESTUUR ZIET ER SEDERT DECEMBER 2021 ALS VOLGT UIT.

1 Voorzitter = Marc Loy

2 Ondervoorzitter = Piet Daman

3 Secretaris & huishouder = Luc Vanspeybroeck

4 Penningmeester & verantwoordelijke digitale zaken = Dirk Laga

5 Coördinator gidsbeurten, gidsendata & dispatching = Etienne Pitteljon

6 Verslaggeefster = Muriel Beuselink

7 Afgevaardigde Cultuurraad + Facebook-opvolger = Hilde Veulemans

8 Archivaris = Martine Quaeghebeur

9 Redacteur gidsenblad & mentorencoördinator = Dirk Beirens

I learned about beauty from the Flemish Expressionists.
My father was a friend of Jules De Sutter, who was part of the later group of Flemish Expressionists, together with Hubert Malfait and Albert Saverys, among others. My father, André Wittesaele, started the gallery with my mother in 1946. In 1976 we took over the gallery.

Beland Wittezaele, owner of Ostend's oldest gallery

Find us on:
facebook®

Ons bestuurslid Hilde doet er alles aan om info over onze gidsenkring via het bekende medium Facebook te verspreiden. Graag eens bekijken en liken uiteraard > **gidsenkring lange nelle vzw**

GIDSENBLAD OP WEBSITE

Drie jaargangen (2017, 2018 & 2019) van het gidsenblad staan op onze website dank zij Joris Surmont > LINK: <https://gidsenkringoostende.be/archieven.html>

De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) of General Data Protection Regulation (GDPR)

De Oostendse Gidsenkring 'Lange Nelle' verklaart zich te houden aan de regelgeving van de AVG. De gegevens van de aangenomen leden worden alleen gebruikt voor briefwisseling en adressering inzake het ledenblad en het mailadres inzake wijzigingen na inschrijving op een of andere activiteit. Niets wordt aan derden doorgegeven. De persoonlijke gegevens van de gewone leden/gidsen in de database van de dispatching zijn beveiligd. (update augustus 2021)

LIDMAATSCHAP 2022

Het lidmaatschap **2022 gaat in op 1 januari 2022** en houdt in: ons driemaandelijks gidsenblad met activiteitenkalender, wetenswaardigheden, luchtige en wetenschappelijke bijdragen en deelname (gratis of tegen verminderde prijs) aan onze voordrachten, bezoeken, wandelingen en uitstappen. **Als exclusief extraatje krijg je het waardevolle jaarboek 2022.**

Het lidmaatschap voor 2022 hebben we moeten verhogen:

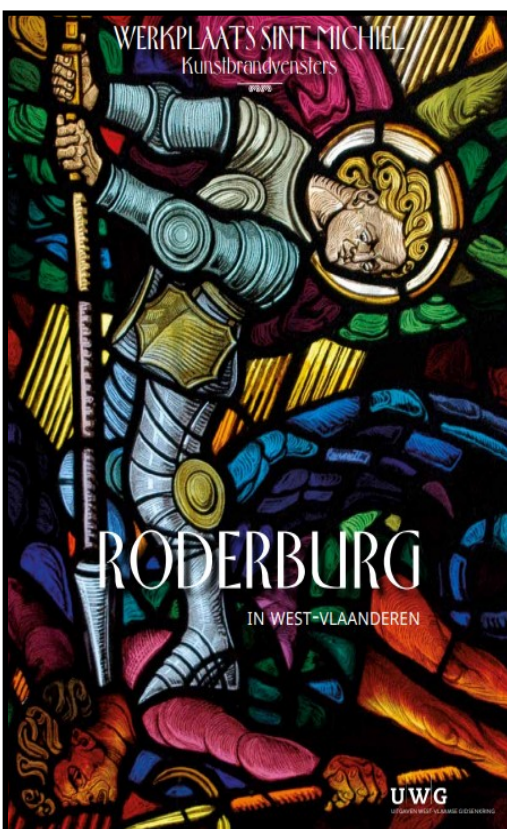
- gewoon lid: 20 euro (buitenland 25 euro);
- gezinskaart: 25 euro (2 gezinsleden);
- steunend lid: vanaf 30 euro (2 gezinsleden).

Bij overschrijving vermelden: naam + lidgeld 2022

De bijdrage kan overgeschreven worden op rekening **BE91 3800 0491 8476** van Gidsenkring Lange Nelle Oostende vzw, Christinastraat 67 in 8400 Oostende. Als het leveringsadres verschilt van het adres van de opdrachtgever, wil dit adres vermelden in de mededeling.

Het bestuur dankt je alvast voor je trouw, belangstelling en steun.

JAARBOEK 2021 voor de leden die lid waren in 2021

De 25ste uitgave van de Koninklijke West-Vlaamse Gidsenkring vzw., een samenwerkingsverband van 9 lokale afdelingen: Brugge, Ieper-Poperinge, Kortrijk, Menen-Wevelgem, Oostende, Roeselare, Tielt, Waregem en Westhoek.

Leden die het jaarboek niet gebust kregen, kunnen op vertoon van hun lidmaatschapskaart 2021 of andere legitimatie, dit jaarboek ophalen bij

Azuriet Reizen

Van Iseghemlaan 108 - 8400 Oostende

Extra exemplaren, prijs 10 euro (exclusief verzending) kunnen besteld worden bij Etienne Pitteljon via etienne.pitteljon@skynet.be

ZATERDAG 14 MEI 2022

**STRUINEN IN & OM DE DUINEN
VAN DE OOSTEROEVER**

GEGIDSTE WANDELING DOOR DIRK LAGA

Vanaf de grens met Bredene tot aan de havengeul van Oostende is de duinenstrook een gebied dat deel uitmaakt van het 'VEN* en vogelrichtlijngebied' met andere woorden het is een natuurgebied. De bescherming van dit gebied vindt zijn oorsprong in de compenserende maatregelen getroffen naar aanleiding van de laatste uitbouw van de Haven van Zeebrugge in de vorige eeuw.

Tijdens de wandeling vertelt de gids wat geschiedenis en gaat hij/zij ook dieper in op de aanwezige flora en wat die betekent in het grote geheel. Op de Oosteroever vinden we naast de vele restanten van militaire bouwwerken immers een aanbod van meer dan 90 florale soorten. Met de vraag "Wat kan je ermee doen?" doelen we op het nuttige aan het aangename paren. We hebben oog voor de al dan niet sub-

tiële ingrepen van de mens in dit gebied en de gevolgen ervan. Uiteraard komt de rol die de duinen hebben voor de kustverdediging aan bod. We besteden ook aandacht aan de toekomstverwachtingen voor en de toekomstige ingrepen in dit gebied.

wachtingen voor en de toekomstige ingrepen in dit gebied.

Foto's Dirk Laga: 1 Duindoornbessen 2 Rozenmosgal 3 Zeewinde 4 Sint-Jacobs-rups
*VEN = Vlaams Ecologisch Netwerk

**Afspraak: om 10.00 uur aan de ingang van het Fort Napoleon, Vuurtorenweg 13 Oostende; einde voorzien omstreeks 12 uur.
Leden: gratis + niet-leden: €3- MAXIMUM 20 DEELNEMERS
Inschrijven (minstens 8 dagen op voorhand) bij secretaris Luc Vanspeybroeck
luc.vanspeybroeck@telenet.be / tel. 0472 040 804**

ZONDAG 19 JUNI 2022

OPWARMING VAN HET KLIMAAT EN ZEESPIEGELRIJZING

GEGIDSTE WANDELING DOOR PIET DAMAN

De gids leidt je op begaanbare paden door duin en strand en vertelt honderduit over de diverse aspecten en gevolgen van de klimaatveranderingen.

In het bewandelde natuurlijke kustbiotoop komen ook aan bod: de zeespiegelrijzing, de verzuring van de oceanen, de invloed op fauna & flora en de werken voor de kustbeveiliging.

Er is ook aandacht voor het verleden, de evolutie en de vooruitzichten.

Afspraak: om 10.30 uur VERTREK & AANKOMST tramhalte RENBAAN (HIPPODROOM)-BREDENE

Leden: gratis + niet-leden: €3- MAXIMUM 20 DEELNEMERS

**Inschrijven (minstens 8 dagen op voorhand) bij secretaris Luc Vanspeybroeck
luc.vanspeybroeck@telenet.be / tel. 0472 040 804**

*Het bestuur van de Oostendse
Gidsenkring Lange Nelle*

*heeft de eer en het genoegen om zijn leden
uit te nodigen op de
zomerse lentereceptie anno 2022*

Ze vindt plaats

*op het museumzeilschip Mercator
Jan Piersplein 2 Oostende
op zondag 19 juni 2022
vanaf 18 uur.*

Alleen leden die hun bijdrage voor 2022 betaalden, kunnen deelnemen. Let wel: sommige leden betaalden voor één gezinslid (€20), andere voor twee gezinsleden (€25 en steunende leden). Eerlijkheidshalve controleren we dit aan de ingang. Partners die geen lid zijn, betalen die avond €20.

**Inschrijven vóór 5 juni bij secretaris Luc Vanspeybroeck
luc.vanspeybroeck@telenet.be / tel. 0472 040 804**

ZOMERWANDELINGEN 2022

ZOMERWANDELINGEN GEORGANISEERD DOOR DE OOSTENDSE GIDSENKRING LANGE NELLE

De wandelingen (+/- twee uur) zijn gratis. Maximum 20 deelnemers per gids. Reservering verplicht bij secretaris Luc Vanspeybroeck via: secretaris@oostendeahoy.be

ZATERDAG 2 JULI >> STADSKERNWANDELING
Start 10.30 uur Stationsplein ingang spoorstation

ZATERDAG 9 JULI >> BEELDENWANDELING
Start om 10.30 uur onder de luifel van het kursaal

ZATERDAG 16 JULI >> KONINKLIJKE WANDELING-WEST
Start om 10.30 uur onder de luifel van het kursaal

ZATERDAG 23 JULI >> VISSERSKAAIWANDELING
Start 10.30 uur Stationsplein ingang spoorstation

ZATERDAG 30 JULI >> OOSTEROEVERWANDELING
Start om 10.30 uur aan de poort overzet Maritiem Plein Oosteroever

ZATERDAG 6 AUG. >> MARKANTE VROUWENWANDELING
Start 10.30 uur Stationsplein ingang spoorstation

ZATERDAG 13 AUG. >> ERFGOED MET SMAAK
Start om 10.30 uur onder de luifel van het kursaal

ZATERDAG 20 AUG. >> PETIT NICE—PETIT PARIS WANDELING
Start om 10.30 uur onder de luifel van het kursaal

ZATERDAG 27 AUG. >> STREET ART 'TCS'-WANDELING 2022 (lus)
Start om 10.30 uur ingang Sportcentrum/Kon. stal. Koninginnelaan

Karperstraat// A10
Zandvoorde
Bosaanplant ter ere
van Charlotte Gysel
verkeersslachtoffer

AANGEKONDIGD: tentoonstelling 'Oostende door de lens van de gebroeders Antony' in de Venetiaanse Gaanderijen van 11 juni tot 6 nov. 2022

Volgens sommige kunstenaars en schrijvers is Oostende eerder een idee dan een fysieke locatie. Joseph Beuys situeert de stad aan de uiterste grens van zijn mythische continent 'Eurasia'. In die setting, aan de terminus, de eindhalte van België en Europa brengen zes kunstenaars de tentoonstelling 'Terminus is a state of mind' (tot 30.04 in galerij Anmigo)
In: Uit in Oostende, april 2022, blz. 34

Morfologie van de kustlijn: vroeger en nu

Vanaf het einde van de 19e eeuw deden de eerste harde dijken hun intrede aan de Belgische kust. Onze kustlijn werd toen steeds meer verhard. Nochtans is de kust van nature een dynamisch systeem, wat betekent dat de kustlijn in het verleden een constant wijzigend morfologisch voorkomen kende door het constante spel van erosie en verzanding. Het behoud van de morfologie van onze hedendaagse kustlijn vergt dan ook veel inspanningen om de strijd te blijven aangaan met de natuurelementen.

Archeologische data en historisch bronnenonderzoek leert echter dat reeds eeuwen geleden de kustbewoners actie ondernamen om delen van de kustlijn te fixeren. Met wisselend succes. Onze hedendaagse houding is dus niet zo verschillend met vroeger, maar de technieken zijn veel verder geëvolueerd. (Kust in evolutie - Stad Oostende)

Storm op komst! Zo lezen we ook in 'de Kempenaar' van 12 december 1868

Het orkaan, dat in den nacht van St. Nicolaas op St. Ambrosiusdag boven onze stad en geheel het land gewoed heeft, zal onze tijdgenooten levenslang in het geheugen blijven en voor de nakomelingschap in de geschiedenisboeken aangetekend worden. [...] Te **Zandvoorde (bij Oostende)**, is de toren der kerk omver gevallen. Hoe het er ook op de zee-kusten van Oostende, Blankenberghe enz. is toegegaan, is nog niet bekend. Men vreest dat er daar grootere ongelukken zullen te betreuren zijn. Er zijn echter geene vaartuigen op het strand geworpen. (melding Fré Vanhooren)

Oostende vermeld (zie pijl) in de Catalaanse Wereldatlas van 1375

De **Catalaanse Wereldatlas** is een in 1375 door Abraham Cresques (1325–1387) en zijn zoon Jehoeda (1350–1427) ontworpen wereldatlas. Deze grote en rijk geïllustreerde atlas vormt een hoogtepunt in de middeleeuwse cartografie. De bekende wereld van de Atlantische Oceaan tot China wordt op acht panelen uitgebeeld. De Cresques' maakten als een van de eersten gebruik van de door Marco Polo (1254-1324) en andere reizigers vergaarde kennis over Oost-Azië. Vandaag de dag is de kaart in het bezit van de Nationale Bibliotheek in Parijs. (Wikipedia)
(melding Herman Lodewyckx)

Provinciedomein heet vanaf 2022 'ATLANTIKWALL RAVERSYDE'

BEZOEKEN MET GIDS

Een gids van 'Lange Nelle' neemt je mee naar Atlantikwall Raversyde. (Nieuwpoortsesteenweg 636 - info@raversyde.be tel. 059 70 22 85)

Doorheen je wandeling door ondergrondse gangen en bunkers ontdek je alles over de kustverdediging en het soldatenleven in WO I en WO II. Je kan kiezen tussen een bezoek aan **Batterij Aachen (WO I)** en **Batterij Saltzwedel-neu (WO II)**. Je kan ook kiezen voor de 'Highlights-toer' doorheen WO I en WO II.

Breng ook een bezoekje aan de **gereconstrueerde huisjes van ANNO 1465**. Je leert er alles over het dagelijks leven in het vissersdorp Walraversijde.
(<https://www.raversyde.be/nl/atlantikwall-raversyde>)

WILLY VERSLUYS WINT PRIJS CULTUURRAAD 2021

DANKWOORD WILLY VERSLUYS (hier en daar geparafraseerd)

Dank aan alle aanwezigen, mensen uit de culturele sector, vrienden en familieleden, op deze voor mij heel speciale avond. Het is misschien al te veel aangehaald dat ik met het maritieme bezig ben, maar dat is niet altijd zo geweest. Ik heb ook – een stukje – mijn sporen verdiend in de Bouw, samen met mijn vader Camille en mijn broer Freddy. Maar niettegenstaande ik ingenieur Bouw ben, is mijn hart toch vertrokken naar de visserij en ben ik (°1948) daar gestart in de jaren zeventig. In Bredene was er een heel nest Versluysen in de Bouw werkzaam. Mijn nonkel was Pierre (Pier) Versluys ... die brak af en mijn vader ... bouwde op. Die twee hebben elkaar goed gevonden. Maar de tijden zijn veranderd: het gemoedelijke in de Bouw is vervangen door het rationele ... het moet vooruit.

In mijn jonge jaren had ik altijd interesse voor geschiedenis, vooral archeologie en de oud-Romeinse periode. Dat heb ik meegekregen van leraren in het Onze-Lieve-Vrouwecollege. Dat is blijven groeien en toen ik in het hoger secundair zat, zei ik aan mijn vader dat ik archeoloog wilde worden. Het scheelde niet veel of ik kreeg er twee tegen mijn kaak: wat ga je daarmee verdienen? Ten andere, zei mijn pa, we hebben iemand nodig in de Bouw, dus jij studeert dat. Ik heb er als student wat langer over gedaan dan normaal: ik ben twee jaar praeses geweest, dat leverde mij wel netwerken en sociale kennis op maar was minder voor het studeren. Ik ben er niet rouwig om, hoewel ik toch nog soms een nachtmerrie heb over “Oei, morgen al examen, ik moet er nog aan beginnen!”. Nu alles is goed gekomen. Toen ik in de Visserij stapte, kreeg ik de opmerking te horen: “Wa komt den deen ier doen, jê noch gin zèè gezien.” Je moet dus in die sector opgenomen worden, wat niet makkelijk was. Het echte bestaan als visser-jager moest wel plaats maken voor het economisch rendement. Vroeger was er nog een gezellige competitie onder elkaar en was het niet zozeer het financiële, de ik-heb-meer-dan-den-anderen filosofie, die speelde. Naast het werk bleef ik ook bezig met het maritieme: verzamelen van boeken, plannen, brochures, af en toe een roman, maar meestal non-fictie; wel niet het puur wetenschappelijke maar meer het gemakkelijker toegankelijke. Dat verzamelen is wel een beetje uit de hand gelopen.

Ik hoop dat we binnenkort toch een soort **maritiem cultuurcentrum** kunnen krijgen, gebaseerd op al het maritieme dat Oostende gekend heeft. Dat is een enorme geschiedenis, dat gaat zowel over de zeemacht, RMT, RMD, ... tot de oudste bronnen. Ik ben eigenlijk meer – zegt men – een avonturier dan een ondernemer. Ik heb van alles uitgeprobeerd, gereisd om te leren, zo heb ik veel kunnen realiseren (dankzij mijn steunende familie) maar tegelijk kende ik ook tegenslagen.

Cultuur is inderdaad zoveel meer dan schilderen, schrijven en ik was de voorbije jaren wat ontgoocheld dat er te weinig aandacht aan het maritieme werd besteed. Dat zou nochtans een meerwaarde kunnen betekenen op cultureel, toeristisch en educatief vlak. En op de Oosteroever zijn er nog geweldige maritieme stukken. Mochten we dat kunnen koesteren. Bv. probeer ik de verschillende bevoegde ministeries op één lijn te krijgen voor de bescherming van de slipways. Ook het varende maritiem erfgoed is van belang, we hebben verschillende erfgoedschepen. Misschien kan er daarvoor in het Vuurtorendok, dat een jachthaven wordt, ook een hoekje voorbehouden worden. We zijn op de goeie weg. In mijn volgende boek ‘Privileges der Visscherie uit 1666’ staan er vele links naar Oostende. Er zijn nog heel wat boeken en documenten die ontsloten zouden moeten worden. Ik hoop dat ook jonge(re) mensen geïnteresseerd geraken in onze bij uitstek maritieme stad Oostende, we moeten dat meer uitspelen. Ik reken daarvoor op jullie allemaal. Sorry voor de andere kandidaten voor de Cultuurraadprijs, maar jullie kans komt zeker nog. Dank!

HALVE MAAN

Ontstaan tijdens het 'Beleg van Oostende' (1601-1604). In zowel de eerste als tweede wereldoorlog door de Duitse bezetter uitgebouwd met bunkers als verdediging van de haven. Vanaf 1950 tot circa 1978 in gebruik door de Belgische marine. Door aanleg - ten zuiden - van de Leopoldspuikom omstreeks 1962, was de heuvel volledig omringd door water. De spuiom werd gedempt omstreeks 1934. De huidige uitgraving herstelt een deel van deze historische situatie. Het volledige gebied is natuurgebied en herbergt broedvogels als kneu, roodborsttapuit, graspieper en zwarte roodstaart, planten als bijenorchis, blauwe zeedistel en blauwe braamrap en is tevens overwinteringsplaats van vleermuizen. De site is intussen beschermd als monument.

Vegetatie
Zie milieu met plantensoorten als zilte rus, strandmelde, zeeaster, klein schorrenkruid en gerande schrijpspurie. Door de afgravingen is er potentie voor moeie ontwikkeling van duinvallevegetatie.

Kustbescherming
Het Masterplan Kustveiligheid beschermt onze kust en het achterland tegen het geweld van de zee. Bij de uitvoering van de maatregelen gaat de Vlaamse overheid uit van het principe 'zachtheid waar het kan, hard waar het moet'. Dit betekent dat ze, waar het aangewezen is, strand-suppleties uitvoert. Zo wordt een zowel veilige als aantrekkelijke en natuurlijke kust blootgelegd. Op sommige plaatsen is bescherming door een breder en hoger strand onvoldoende. Daarom worden op die plaatsen extra maatregelen uitgevoerd door de bouw van stormmuren, een golfdempende uitbouw, een bredere dijk of een stormvloedkering.

Op de Oosteroever vormen de duinen een natuurlijke bescherming. Op het strand vóór de Spinoladijk is een zone afgebakend om spontane duingroei alle kansen te geven. De gekozen maatregelen uit het Masterplan garanderen de kustveiligheid tegen overstromingen vanuit zee tot 2050 en houden daarbij rekening met een zeespiegelstijging van 30 cm. Met het complex project Kustvisie onderzoekt de Vlaamse overheid welke bijkomende maatregelen nodig zijn om de kustbescherming na 2050 verder op te drijven.

Opgelet! Deze zone rond de halve maan bestaat uit drijfzand. Deze zone mag niet betreden worden.

Oostende
DE STAD
AAN ZEE

UITLEGBORD OOSTEROEVER EN ... ZO STAAN ER NOG

MORDAN

Bioshop Mordan

Torhoutsesteenweg 497
8400 Oostende
Tel: 059 70 05 50
Fax: 059 70 05 55

e-mail: hans@natuurwinkelmordan.be

Openingsuren:

Open elke dag van 9u tot 18u doorlopend.
Gesloten op zon- en feestdagen.

BIO SHOP

*De Natuurlijkste
zaak van de kust!*

GREEN SLEEP

100% "NATUURLIJK"
SLAAPCOMFORT
(200 m² toonzaal, 1e verdieping)

Green Sleep.

Dieetvoeding, VERSE natuur-, vegetarische en biologische voeding.

Hormonenvrij vlees (vzw. Plattelandsontwikkeling)

Voedingssupplementen en sportvoeding. Natuurlijke cosmetica.

150 kruidenpreparaten uit eigen labo!

DESKUNDIG ADVIES VAN 4 PARAMEDICI EN HERBORIST

Vernieuwde hoeveroute in Oostende

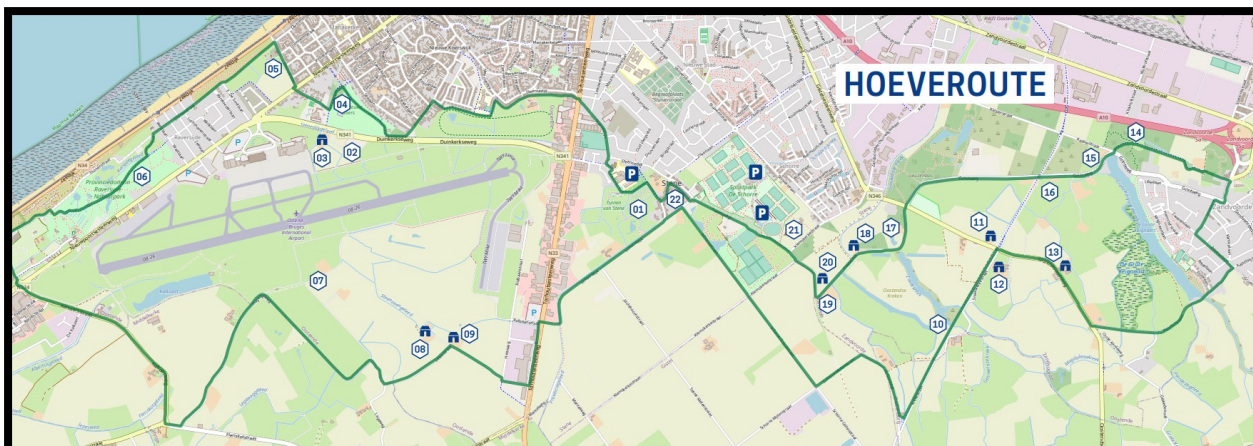
Wie aan Oostende denkt, denkt niet meteen aan landbouw. De zon, de zee en het strand liggen meer voor de hand. De stad aan zee is dan ook gericht naar de zee.

Maar ook de groene rand rond Oostende verdient alle aandacht. Deze loopt van de duinen van Raversijde door het Geuzenbos en het Krekengebied, langs de Spuikom tot aan de duinen op de Oosteroever. In die groene gordel loopt onder meer ook het Groen Lint, een wandel- en fietstraject van 35 km.

In die groene rand rond Oostende is er niet alleen ruimte voor ontspanning en recreatie, er wordt ook hard gewerkt. En dat gebeurt onder meer op de actieve landbouwbedrijven die Oostende rijk is. De landbouw in Oostende kent een grote diversiteit: varkensteelt, runderen, melkvee, gras- en akkerland, zuivelproductie, hoevertoerisme... Sommigen bespelen een zeer specifieke nichemarkt met nieuwe producten en innovatieve investeringen.

De landbouwer verdient waardering en ondersteuning bij zijn werk in het bijdragen tot de productie van onze dagelijkse voedselvoorziening. De Stad Oostende wil hier uiteraard bij helpen en de landbouwers en de landbouw in de kijker plaatsen, onder andere met de Hoeveroute.

Ontdek alle Steense en Oostendse hoeven op de Hoeveroute: een fietstocht (29 km) door het Oostendse platteland en langs Oostendse boerderijen. Download de route & beschrijving vanaf <https://www.oostende.be/hoeveroute> of haal de brochure in het Toerismebureau.

EVEN WANDELEN OVER WATER (MET EEN BOOT)

MARCEL LEEUWERCK

Onze gidsen verkondigen hun wijsheid tijdens een wandeling uit ons ruime aanbod. Wel bestaan er ook zomerse fietstochten en dikwijls mogen we gedegen groepen met de bus vergezellen, zelfs langsheen heel onze kust. Maar daar vinden we alleen eentonige appartementsblokken. Over zee lokken ons de windmolens tot een bezoek, wat zeker de moeite loont, zelfs de prijs voor deze cruise. Niet iedereen voelt zich tot deze uitstap geroepen, waarvoor men trouwens bijna een hele dag moet uittrekken.

En toch beschikken we in Oostende over een ‘gratis’ zeereisje, namelijk de overzet naar de Oosteroever, vanop de Visserskaai, dus gemakkelijk te integreren in een kaaiwandeling. Vooral voor jonge scholieren groeit hun schoolreisje naar zee aldus tot een avontuur uit; zoveel te meer sedert de allernieuwste veerboot in dienst is gekomen. Hun uitstapje aan zee ervaren ze voor altijd als een ‘kosmisch avontuur’ en dat vergeten ze nooit meer. Het past hierbij wat uitleg te krijgen van een Lange Nelle-gids. Zelfs wanneer de leerlingen in hun euforie niet luisteren, kunnen de leraren wel interesse tonen. Wij dalen van de Visserskaai naast het voormalige aquarium op de drijvende hellingen naar de boot. Soms vrezen enkele chichi madammetjes van een theekransje al zeeziekte, maar daar letten we niet op. Iedereen bewondert het mooie gele gebouw aan de overzijde met de kantoren van VLOOT, een afdeling van de Vlaamse Administratie die alle drijvende materiaal beheert. Het viel bij de bouw in de gratie van de Oostendenaars die er spontaan de roepnaam voor vonden: ‘De gele onderzeeër’. Jawel het was de tijd van de ‘Yellow submarine’ van de ‘Fabulous Four’ alias The Beatles. De anders nogal gevoelloze dienstdoende ingenieurs kregen er zelfs een opstootje van emotie bij en lieten het gebouw met smaak ‘versieren’ door Roger Raveel, een toen hedendaagse artiest die algemene bewondering genoot. Niet zonder trots mocht VLOOT bij volgende Openmonumentendagen hun aantrekkelijk kantoorgebouw voor het publiek openstellen. Maar ... schone liedjes duren nooit lang. Toen de bedienden en ambtenaren pas vertrouwd waren met hun nieuwe stek, vergalde een inspectie door ingenieurs van Openbare Werken de pret door opeens de oostelijke keermuur gevaarlijk te zien overhellen. Een onbegrijpelijke zaak! Sedert de vroege middeleeuwen bouwden de moedige Oostendenaars soliede muren onder de waterlijn die tot op heden onwrikbaar stand houden. Een noodverhuis drong zich op en de diensten van VLOOT hokken nu ongezellig samen in die lugubere mastodont in de Fortuinstraat, samen met het volkje van de Belastingen. De sierlijke ‘Gele onderzeeër’ blijft genadeloos verzegeld en alleen en zijn kleurige Raveel-muurschilderingen mogen eenzaam beschimmelen.

Foto GVdB

Het siert daarom de ontwerpers van de jongste overzetboot dat zij meteen de eer van VLOOT pogen te redden door replica van de schilderijen van Raveel op de flanken en de spiegel te kleven. Schepen ogen vanzelf altijd fotogeniek en op dit meesterstukje van scheepsbouw zullen vele shoots gericht staan. In elk geval komen de technici van overal, wellicht tijdelijk nog gehinderd door vriendin Corona om alle details van de gloednieuwe overzet te bestuderen. Ze oogt niet alleen artistiek mooi maar is een hoogstandje op gebied van uitsluitend elektrische voortstuwing. Het R&D (= research and development) ervan berust bij mijn zoon Piet Leeuwerck. Een beetje vaderlijke fierheid van mijnentwege is hier gepast op zijn plaats.

Men stapt aan boord over automatisch uitslaande landingsbruggen; daarmee bereikt de boot een totale lengte van 22,3 meter en breedte van 6 meter met een diepgang van 1,2 meter. Ze heet 'Raveel ontmoet Ensor' en vermeldt fier als thuishaven 'Oostende'. Ze stond op stapel in Estland. Die voormalige Sovjetstaat blijkt het enige Oostblokland dat zijn vroegere logge industrie met succes aan een soepeler beheerd en functionerend systeem wist aan te passen. De Esten behielden altijd met hun taalverwante Finnen de eigen werklust en zeden en bevrijdden zich snel van de ondoelmatig 'centraal geleide economie'. Spijtig is in België alle scheepsbouwactiviteit verdwenen door een slecht sociaal klimaat. De langsturende staking trof uitgerekend een Oostendse scheepswerf.

De oplevering dateert pas van juni 2021. De bouw verliep dus in volle coronatijd en een controlebezoek aan de werf kon toen niet, want Estland lag in een 'rode zone'. Piet vervulde het karwei vanuit zijn woning met behulp van zijn gsm. Ter plaatse gleed een medewerker geduldig zijn apparaatje over elke lasnaad van het aluminium casco en Piet volgde thuis op het scherm op zoek naar een mogelijk scheurtje of zwakke plek. Met dezelfde zorg vond de complete elektrische uitrusting plaats: een watergekoelde motor (Danfoss) van 49 Kw en voor 158 kWh corvusbatterijen. Het platte witte dak is over zijn volle oppervlakte bedekt met 22 zonnepanelen en die zijn in staat bijna alle nodige stroom te leveren voor de voortstuwing. Al deze onderdelen samen zijn berekend voor een normale snelheid van 16 km per uur. De batterijen eisen telkens opnieuw herlading met elektriciteit van het net en dat verloopt automatisch bij elke retourvaart.

Bij het naderen van de Oosteroever schakelt een pantograaf het hele stelsel aan het openbare stroomnet. Zou dit laatste toevallig eens uitvallen, dan hebben de ontwerpers daartegen reeds een diesel-elektrische groep ingebouwd (Volvo Penta) zodat de boot overal op eigen kracht kan blijven varen. Met een brandstoftank van 500 liter kan de boot nog een goed eind weg. Een laatste mogelijke hindernis ontging evenmin aan de aandacht van de ontwerpers: stel dat de propeller verneesteld raakt in een rondrijvend visnet of in een tros, dan staat daartegen een buitenboordmotor ingebouwd met zijn schroef boven de waterspiegel om de 'levende' lading toch veilig aan wal te brengen. Duikers kunnen vervolgens de grote schroef weer vrij maken. Naast deze moderne uitrusting voor de voortstuwing beschikt de boot over alle nieuwe elektrische apparatuur zoals radar, signaalhoorn, magnetisch kompas en radioverbindingen. Deze panoplie aan dure elektronica betekent wel een prijzige investering in veiligheid, maar de waarde van de lading eist het ook.

Foto db

Ze omvat immers 100 passagiers, 40 fietsen en 5 rolstoelen. Zit daartussen een joelende bende scholieren, dan krijgen de begeleiders en ook de gids het moeilijk om de rust te behouden. Wel kan de gids nog vertellen over de getijdenmeter en element dat typisch bij Oostende hoort. De overtocht duurt evenwel niet lang en daarna ligt een hele wereld aan interessante sites open, vanaf de vismijn tot Fort Napoleon. De jongste overzet helpt op een gelukkige manier de Oosteroever te ontsluiten. Omgekeerd bezorgt de ruim beschikbare parkeerfaciliteit een vlottere toegang tot het stadscentrum. Het valt te verwachten dat dit nieuwe type boot opvolgers zal krijgen en meteen mag zoon Piet starten met een project voor een kleinere volelektrische overzetboot. Die zal haar nobele dienst verzekeren in Nieuwpoort aan de monding van de IJzer.

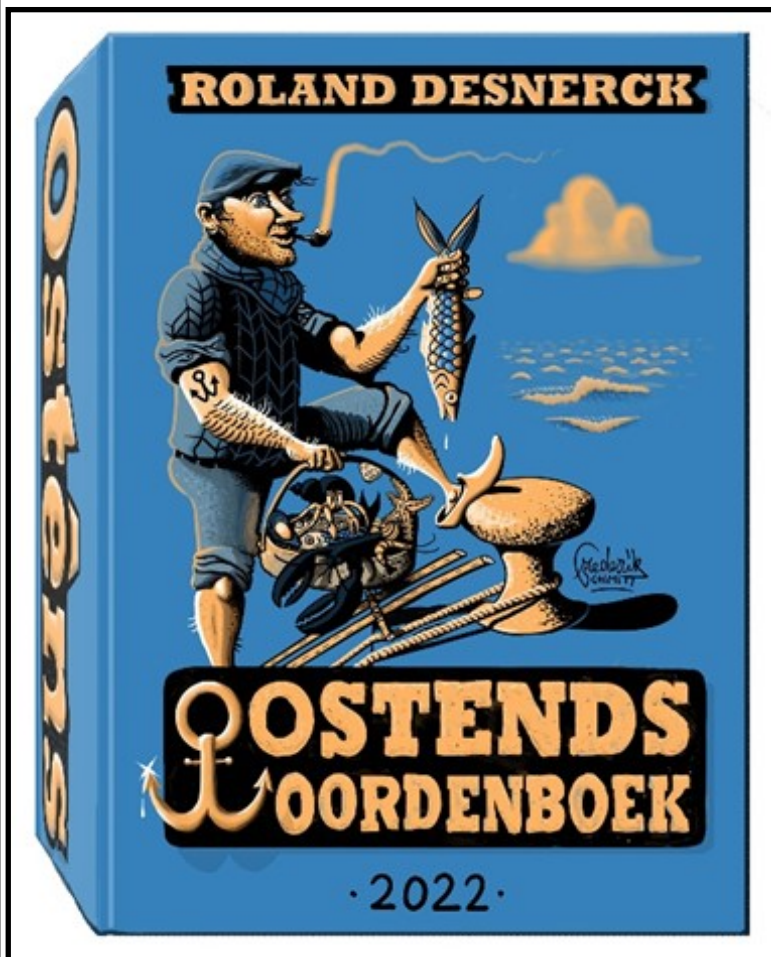
Voor de bouw van elk vaartuig schrijft de Dienst VLOOT een internationale aanbesteding uit. Daartoe moet Piet Leeuwerck met zijn medewerkers telkens een vuistdik lastenboek opstellen, voorwaar geen kleine klus. De controles en opleveringen ter plaatse brengen ook hun eigen ervaringen mee. In Vigo (Spanje) beloven ze alles tegen 'manana' en in Lorient (Frankrijk) verzamelen de discussies in oeverloos 'blabla'. Onze zuinige Noorderburen van Den Helder lezen daartegen het bestek nog eens tussen de lijnen in de hoop die malle Belgen een beetje te lichten. Met de Esten verlopen de besprekingen evenwel in een sfeer van wederzijds vertrouwen en daarom zullen zij wellicht nog mooie opdrachten binnenhalen.

De onbevangen Oostendse lezer zal nu wellicht de vraag opwerpen: "Kan er bij ons niet even goed een goed draaiende werf voor eerder kleinere vaartuigen opgestart worden?". Het antwoord kan de zakenwereld geven. Ik wens in elk geval aan VLOOT en zijn degelijk personeel een

'Goede Vaart'!

DE DIKKE DESNERCK NÓG DIKKER!

Frederik Schmitt

Voor wie het begrip "De Dikke Desnerck" niet kent, lijkt deze titel wel te komen uit een goedkoop roddelblad.

Ondanks dat de *Dikke Desnerck* al een halve eeuw gebruikt wordt in de media om de *Dikke Van Dale van de Noordzee* mee aan te duiden, is hij nu nóg dikker: **752 pagina's** zoekplezier!

Het Van Dalewoordenboek en het **Oostends Woordenboek** worden door hun volledigheid vaak met elkaar vergeleken en onze "dikke vrienden" staan bij veel Oostendenaars even hoog op de boekenplank.

Wanneer zo'n **Oostendenaar** (m/v) zijn geliefde woordenboek van die bovenste plank haalt, begint hij aan een trip naar vervlogen tijden en voelt hij zelfs nostalgie naar een tijd van vóór zijn geboorte, een tijd die hij nooit live gekend heeft. Als hij ze dan weer op de plank schuift, zegt hij nog eens hardop:

"Da's 't aiste wordeboek da je mee ka lachn!"

De Oostendse woordenboekschrijver is **Roland Desnerck**, de man die z'n volk van z'n volkstaal leerde houden.

Toen ik als vijftienjarige mijn persoonlijk exemplaar liet signeren door mijnheer Desnerck met de flatterende woorden "An en échtn!" was ik al een grote fan van dit bijzondere woordenboek. Het zal dan ook niet verbazen dat ik me hoog vereerd voelde toen deze lexicograaf vele jaren later (toen ik kwam aandraven met nieuwe woorden en voorbeeldzinnetjes) me vroeg om de illustraties van dit streektaalwoordenboek te (her)tekenen.

Hij vroeg me bijvoorbeeld de bijhorende inheemse zeevogels bij het juiste trefwoord te tekenen. "blokmaiwe" of "sprienkhoandsje" bv.

Maar ook *exotische* zeevogels die de Oostendse vissers tegenkwamen op hun visvaart naar IJsland zoals een "kéllekote". Of een "génté" waarvan ze er veel zagen op een plek die ze toepasselijk "et Géntekot" noemden.

Hoe ziet het verschil eruit tussen "but" en "térrebut" ?

Of het verschil tussen "sjhulle" en "sjhotsjhe sjhulle"?

Hoe bewaarden de vissersschepen hun vis vóór ze ijs of zout gebruikten?

Hoe heetten de verschillende zeilen en masten van een zeilboot in het oude Oostends?

Wat is een "pieleboete" uit "pieleboeterechte"?

Die bastoard van e knoefte van e boek go je nie in aine ki kann utbiebeln...

...maar je kan wel woordje per woordje degusteren aan de feestdis van het gouden jubileum.

50 jaar Oostends Woordenboek wordt gevierd met deze lijvige vijfde uitgave.
(tekst Roland Desnerck en illustraties door Frederik Schmitt) prijs €50,00

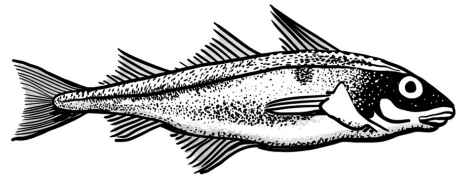
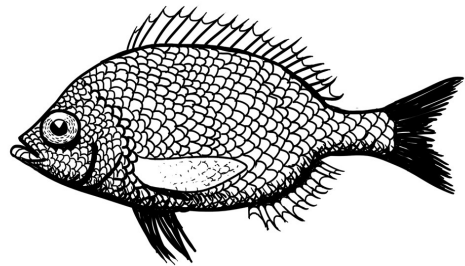
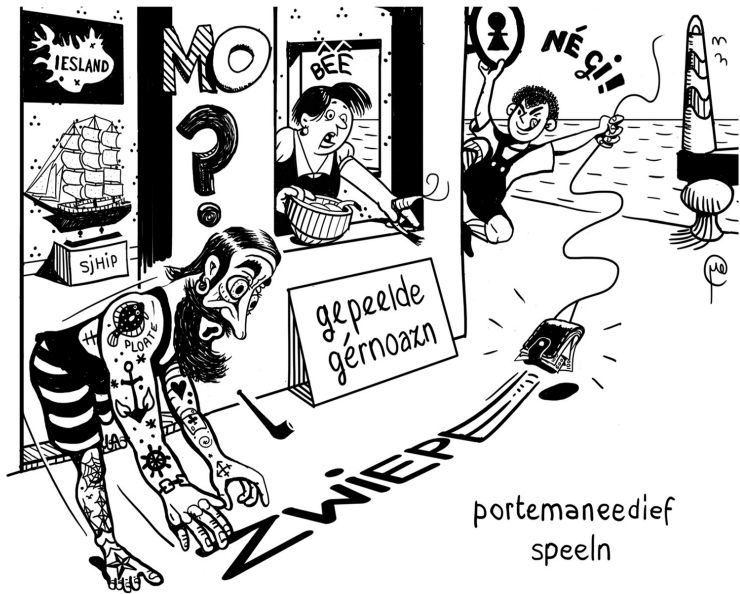
****Nieuw adres****

Van Iseghemlaan 108
Oostende

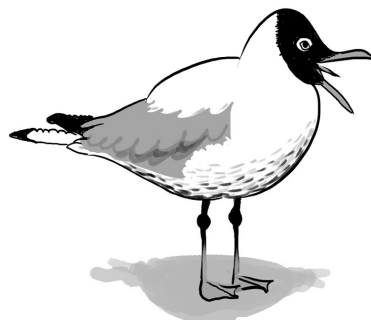
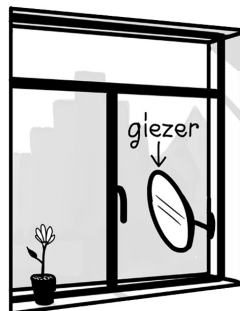
info@azuriet.be

059 51 49 51

www.azuriet.be

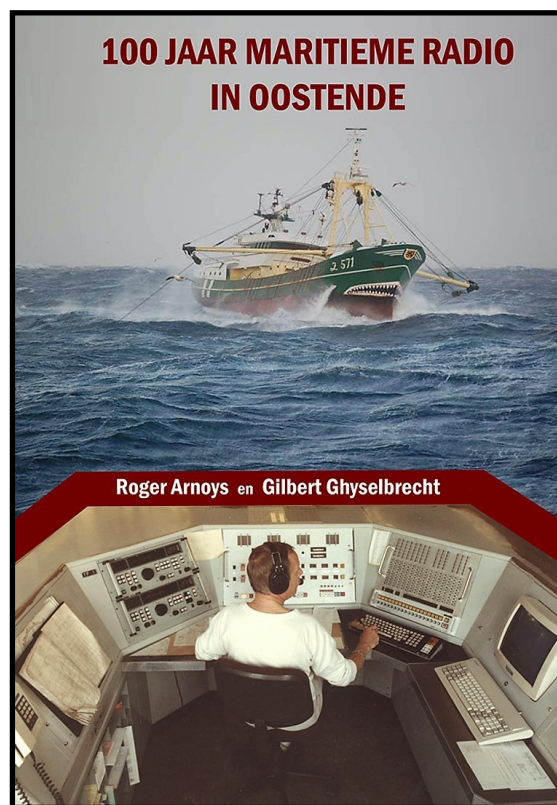
gérnoazn

(illustraties van Frederik Schmitt uit Oostends Woordenboek, 2022, Roland Desnerck)

100 JAAR MARITIEME RADIO IN OOSTENDE

DIRK BEIRENS

Roger Arnoys, auteur van het hiernaast afgebeelde boek, vroeg me om er een **voorwoord** voor te schrijven. Na enige aarzeling stemde ik toe omdat - naar Roger me vertelde - hij dit werk als zijn testamentair project beschouwde. Zijn woorden waren profetisch want op **6 februari 2022** stierf de nagenoeg blind geworden 88-jarige radiocommunicatiedeskundige.

VOORWOORD

Als kind van de zee, van het Noordzeestrand, van Oostende leerde ik proefondervindelijk de watergolven kennen, eerst al pootjebadend, dan al zwemmend en later zelfs duikend in het zilte nat. Ze waren zichtbaar, voelbaar, hoorbaar en soms ook smaakbaar, die zeegolven. Mijn kinderen en kleinkinderen surfen er zelfs op. Nooit gedacht dat er ook onzichtbare bestonden ... radiogolven die voor de menselijke communicatie over de hele wereld zorgen. Je kunt via radiogolven die de WiFi-router bij je thuis verspreidt draadloos surfen op het internet.

Om de theorie, de werking en de toepassingen van die radiogolven te begrijpen is veel meer nodig dan een argeloze kinderlijke zeewaterervaring. Wie dat passioneel en haarfijn kan uitleggen, duiden, kaderen en vertellen is de nu 88-jarige Roger Arnoys, Nieuwpoortenaar van geboorte maar al heel lang stadsgenoot in het Oostendse Westerkwartier. Hij is een insider, die zijn loopbaan in 1951 begon bij de Kust- en Scheepsradiodienst van de RTT (Regie voor Telegraaf en Telefoon). Roger voelde al vroeg de noodzaak om al het technologische erfgoed dat hij in zijn loopbaan leerde kennen bij te houden, soms echt van vernietiging te redden en voor het nageslacht te bewaren. Gelukkig kon hij een en ander aan het grote en/of meer gespecialiseerde publiek tonen tijdens een reeks tentoonstellingen. Maar zijn zoektocht naar een overnemer en bewaarder van zijn archief leverde voorlopig niets op. Toch iets typisch Belgisch dat men niet geïnteresseerd is in materiaal dat zo belangrijk was voor communicatie en het redden van mensen. Dat heeft ook een andere verzamelaar van historische telecommunicatie-apparatuur en auteur van meerdere boeken mogen ondervinden. Diverse van zijn stukken verhuisden naar een meer geïnteresseerd buitenland. Het stemt Roger soms bitter, heb ik de indruk.

Roger leerde ik toevallig kennen. Hij reageerde met een brief – kende mijn andere coördinaten (nog) niet – aan het stadsbestuur toen hij mijn eendagstentoonstelling over Jo Maes (keramieken, glassculpturen) in CC De Grote Post op Openmonumentendag 2016 bezocht. In die brief vertelde hij honderduit over zijn vader die voor de Nieuwpoortse firma Florizoone de postkeramieken van Maes mee installeerde en ik bezocht hem daarna thuis. Hoewel ik een leek ben in de materie, was ik direct geboeid door wat Roger vertelde over de maritieme radio, de kuststations en de technische knowhow nodig om het functioneren te begrijpen. Hij had al enkele boekwerken geschreven en uitgegeven in samenwerking met Gilbert Ghyselbrecht.

Toen ik de organisatie Kusterfgoed (financiële steun, promotie, bewaring) contacteerde, was mijn opzet, om samen met Roger en Gilbert, tot op zekere hoogte een vulgariserend werk over Oostenderadio te realiseren op basis van de bestaande boeken. Het doelpubliek dat ik voor ogen had, bestond uit, naast uiteraard de kenners uit die sector, ook Oostende- en erfgoedliefhebbers en heel breed genomen elke geïnteresseerde zonder voorkennis. Roger besloot resoluut voor een archiefboek te gaan, deels voor zichzelf maar vooral om al wat belangrijk is inzake radiocommunicatie aan de kust en het hinterland door te geven aan de volgende generaties. Zijn doelpubliek formuleerde

Roger Arnoys stelde in 2009 zijn werk 'De Belgische kuststations' voor; al zijn realisaties publiceerde hij in eigen beheer.

Roger zelf: Oostendenaars, in het bijzonder die van het Hazegras en de Perronstraat 6; the usual suspects, zij die ervan verdacht worden belangstelling te vertonen voor techniekgeschiedenis, telecomgeschiedenis, radio in al zijn aspecten; voor de nakomelingen van de personen die ooit bij een kuststation hebben gewerkt; voor de mensen die nu nog actief zijn bij de kuststations OSU of OSN; als handleiding bij de voortgezette studie van het telecomarchief.

Na 85 jaar werden vanaf begin 2016 de 65 meter hoge zendmasten van het antennepark Middelkerke afgebroken. Het zendstation op de grens Ruiselede/Wingene neemt de taken over.
Foto Gilbert Ghyselbrecht

Roger wilde er geen leerboek van maken. Om de inhoud van dit archiefboek, tegelijk Rogers testamentaire voleindiging van de reeks 'radiocommunicatie' toch wat meer te ontsluiten, bestaat het boek voor een derde uit verhelderende bijlagen.

Het werk is eerder een historisch overzicht geworden met vijf 'rode draden':

- 1) de uitbaters (de Belgische staat) en de RTT (organisatie) waren de hoofdrolspelers in het Belgische radiogebeuren
- 2) de nog steeds verder evoluerende systemen voor SATCOM en GMDSS
- 3) de internationale telecomverdragen en reglementering
- 4) de federale en regionale overeenkomst en regelgeving en de economische functie van het kuststation en
- 5) het voortbestaan van Oostenderadio dat twee keer aan een zijden draadje hing. Wie kende en kent Oostenderadio?

Alleen in de jaren 1980 kwam Oostenderadio door enkele tentoonstellingen in de publieke belangstelling. Maar de beste public relations voor Oostenderadio waren de sterke signalen die het station op alle wereldzeeën produceerde, aldus Roger.

Van harte hoop ik dat dit werk '100 JAAR MARITIEME RADIO IN OOSTENDE' uitdijende golven aan belangstellenden krijgt. Ik wil hier vooral hulde brengen aan de auteurs Roger en Gilbert maar ook aan iedereen die via zijn werk en leven bijgedragen heeft tot een betere kennis en waardering van de techniek in het algemeen en de 'radiocommunicatie' in het bijzonder.

Radiotelegrafiezaal 1985
Foto Gilbert Ghyselbrecht

REPRODUX

Heilig Hartlaan 13

8400 Oostende

059 70 16 12

Fax 059 80 66 57

reprodux@telenet.be

www.reprodux.be

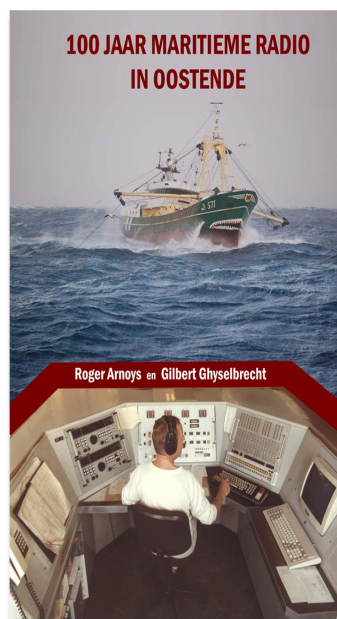
PRINTEN - PLOTTEN

KOPIËREN - DIGITALISEREN

INBINDEN - LAMINEREN

KANTOORARTIKELEN

STEMPELS - GRAVEERPLATEN

Zwart-wit uitgave met
harde kaft 316 pg. €35

Op 18 januari 2019 was het precies 100 jaar geleden dat er te Oostende een maritiem radio zend-ontvangststation werd opgericht nabij de 'oude' watertoren. Het kuststation kreeg als naam Oostenderadio. Aan deze opmerkelijke mijlpaal werd ongemerkt voorbijgegaan.

Bij de start te Oostende in 1919 stond de radiotechniek nog in de kinderschoenen. Toch was de doelstelling duidelijk: het verzorgen van radiocommunicatie met de schepen op zee.

Duizenden jaren hadden schepen het moeten stellen zonder contact met het vasteland of de thuishaven van zodra ze op zee waren. De bemanning van een schip in moeilijkheden was op zichzelf aangewezen met het verlies van mensenlevens en vaartuigen tot gevolg.

Dit boek geeft ons een inzicht in de wereld van de maritieme radio en de technische kennis nodig voor het goed functioneren van een kuststation. We zien de opgang van Oostenderadio en de technische evolutie. De bijzonderste uitdagingen zijn echter niet gewijzigd in de voorbije 100 jaar: de beveiliging van mensenlevens op zee en het organiseren van bijstand in geval van nood.

We hopen dat dit boek mag bijdragen tot een betere kennis van de werking van een kuststation en de radiocommunicatie in het bijzonder. Oostenderadio, een verhaal apart, maar na 100 jaar nog steeds actief en ten dienste van allen die zich op zee bevinden.

Roger Arnoys & Gilbert Ghyselbrecht

Verkrijgbaar via www.ShopMyBooks.com

DE VERWARRING OMTRENT HET ONTSTAAN VAN HET OUDE KANAAL PLASSENDALE - OOSTENDE VIA ZANDVOORDE

WILLY DEPUYDT

In Zandvoorde waren, tot voor een paar jaar, sporen van een kanaal te herkennen in het landschap. Dit kanaal liep van Plassendale via de Zwaanhoek, Moerbeistraat, sluisput naar de Gouwelozeekreek. (Ref Ameryckx – Keignaert). Deze sporen zijn intussen verdwenen door het industrieterrein ten noorden (?) van de autostrade en door het stadsrandbos. Ameryckx heeft voor het eerst dit kanaal beschreven in verschillende publicaties maar nadien bleek dat zijn tijd- en plaats-situering verkeerd was (Ref.8 blz.20). Helaas werden zijn teksten door meerdere geschiedschrijvers overgenomen.

Zo schreef Ameryckx in het tijdschrift “Biekorf” van 1955:

“In 1622 had men een kanaal gegraven van Plassendale naar Oostende via Zandvoorde, als voortzetting van het kanaal Gent - Brugge - Plassendale. Dit kanaal is nog duidelijk te herkennen in de Oude Polder; tijdens onze bodemkundige opzoeken vonden we er ook sporen van terug in de Keignaertpolder. In 1664 kwam men klaar met het nieuw kanaal Plassendale – Oostende in rechte lijn”. (Ref.2 blz.164)

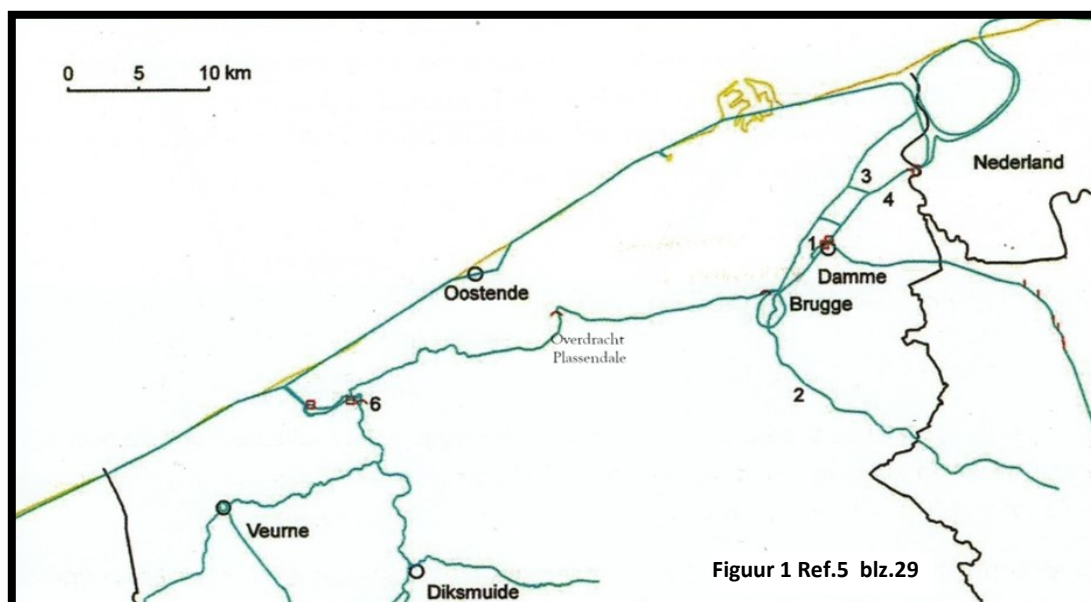
De werkelijkheid omtrent het kanaal

De voorgeschiedenis start bij het Beleg van Oostende (1601 – 1604). Als verdediging tegen de Spanjaarden werden in 1584 de duinen doorgestoken ten oosten van Oostende. Door de schuring van het water ontstond een diepe en brede havengeul die bij alle tijden bevaarbaar was. Deze geul splitste zich landinwaarts in twee hoofdarman: de St.-Catherinekreek en de Gouwelozeekreek. Deze laatste kreeg nog een zijarm nl. de Keignaertkreek.

Door de Nederlandse blokkade in 1604 van de Schelde, de Sassevaart (het latere kanaal Gent-Terneuzen) en het Zwin (verzand) ontstond in de Zuidelijke Nederlanden een sterke behoefte aan een nieuwe verbinding tussen het binnenland en de zee (Ref.5 blz.43)

Daarom werd besloten om een verbinding te maken via een kanaal dat Oostende, Brugge, Gent en Nieuwpoort met elkaar verbond. Deze werken gebeurden in verschillende fasen.

In 1613 startte men met het graven van het kanaal Gent – Brugge. Via Plassendale gaf het kanaal aansluiting met de Ieperleet richting Nieuwpoort. In Plassendale was er een **overdracht** (ook overtoom/overhaal =mechanisme om een schip over een dam heen te verplaatsen) die verbinding maakte met de Ieperleet.

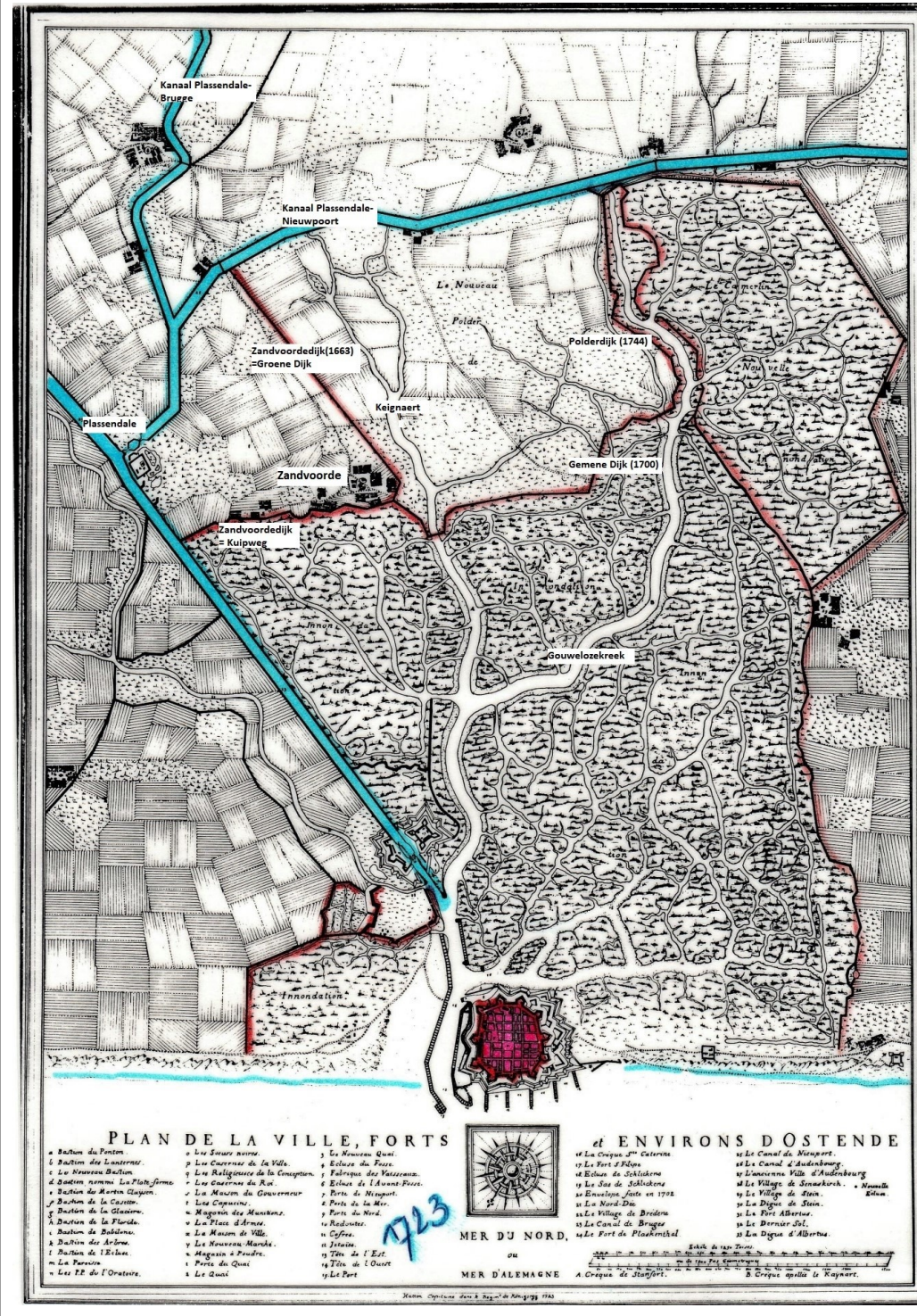
Figuur 1 Ref.5 blz.29

Om de doorsteek naar Oostende mogelijk te maken moest vooraf te Plassendale een **sas** (ter vervanging van een bestaande overdracht) gebouwd worden om de getijdewerking tegen te gaan (Ref.5 blz.55). Die werken waren klaar in 1619 (Ref.9 blz.49) of 1620 (Ref.6 blz.29).

Het kanaal Oostende – Plassendale werd in 1622 – 1623 “uit de rauwe” gegraven en doorsneed “in rechte linien” het schorreland (Ref.6 blz.29). Het kanaal mondde uit in de Gouwelozeekreek in de nabijheid van Oostende. In tegenstelling tot hetgeen Ameryckx meent, gaat het hier om het huidige kanaal Plassendale – Oostende dat toen een beperkte breedte en diepte had. Op een kaart uit 1639-1641 (zie verder) staat dit kanaal reeds afgebeeld en staat als jaar 1622 aangegeven.

Dit kanaal diende niet alleen als afwatering van het overtollige water van de streek ten noorden en ten zuiden van Brugge maar ook om de scheepvaart tussen Oostende en Brugge mogelijk te maken, dit voor

het vervoer van goederen en personen (Gevaert blz.17). Bij gebrek aan goede wegen waren schepen een ideale vervanging om personen te vervoeren. Zo was er tot in de begin van de 20ste eeuw een regelmatige lijn met een beurtschip voor personenvervoer. Die “barges” werden getrokken door paarden of door mankracht! De opkomst van de auto en de trein betekende het einde van dit soort transport (Ref.11 blz.147-148). Reeds in 1664 werd het kanaal hergraven en verbreed (Ref.7). In latere publicaties werd de **juiste** versie weergegeven: Farasyn Daniel (blz.19); Gevaert F. (blz.15); Hupperts René; Vandamme G. (Ref.7)

Kaart gepubliceerd in jaarverslag Zandvoordepolder 2001

RIJKSARCHIEF
GENT Verzame-
ling Kaarten en
Plannen nr. 1292

1639-1641

De lantmate van
eene halfve myle tot
zevenhondert roeden
ende yder roede tot
veerthyen voeten

Chaerte figuratyve
vande rechte gheleg-
hentheit der stede
ende haeven van
Oosthende ende van
de nyeuwe vuytghe-
dycte landen ende
polders met een deel
van de nyeuwe re-
vyere commende
van Brugge door
het nyen sas tot Plas-
ghendaele, metsga-
ders een deel vanden
ouden Yperleet ende
nyeuwe revyere
ghemaect inde jae-
ren 1639, 1640 ende
1641 van Plasghen-
daele tot Duinkerke,
met alle de naerste
ghelegghen dorpen
ende heerweghen,
ende een deel van de
Baronie van Ghiste-
le.

n.v.d.r. Letters/cijfers vergroot!

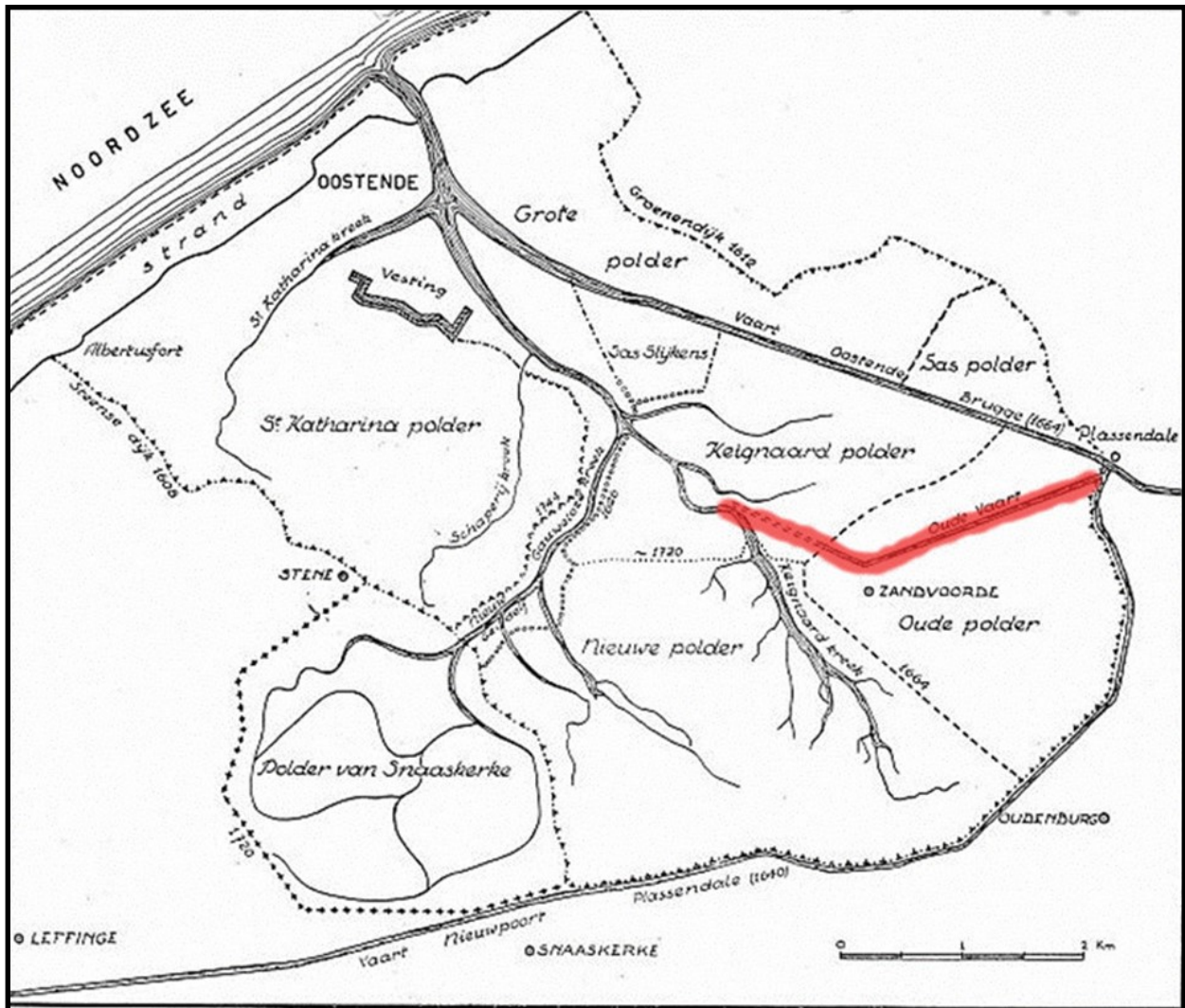
Affwysynghe ofte beteekenyngh

- A** de kreeke naer Snaeskercke eertyts ghe-naempt de Oostensche vlyet com-mende door de Gaeuroose Speye, waer doore dat vloyt al het water van Middelkercke ende Raversye zynde groot meer dan vichtyen duust ghemeten
- B** de kreeke ghelegghen vande Gaeuroose speye verre 185 roeden
- C** deze kreeke eertyts ghevloyt onder een brugghe ghe-naempt de Ooghebrugghe
- D** de kreeke commende neffens het fort van Sinte Michiels
- E** de kreeke ghe-naempt den Caingnaert commende tot inde straete van Zantvoorde
- F** de Cleene kreeke neffens de nyeuwe vaert
- G** de nyeuwe speye ende waterganck ghe-naempt den nyeuwen Sluisvlyet commende in de voordere ghemaect anno 1626 waer doore het water van Blanckeberghe is vloyende veel meer dan vichtien duust ghemeten groot commende inde groote kreeke de welcke ghelegghen is op de oostzyde van Oosthende

In 1664 werd de Zandvoordedijk aangelegd om een spoelpolder te maken voor de Oostendse haven, de latere Keignaertpolder.

Door opslibbing gaf deze spoelpolder een onvoldoende debiet en om dit te verhelpen werd besloten om een kanaal te graven vanaf het kanaal te Plassendale door de Zwaanhoek en dan via de Moerbeistraat tot aan de Zandvoordedijk (waar de latere sluisput ontstond).

In 1784-1785 werd het kanaal gegraven met een keersluis. Deze sluis (aan de Zandvoordedijk) was noodzakelijk om te voorkomen dat het dorp en de Zwaanhoek bij hoogwater onder water zouden staan.

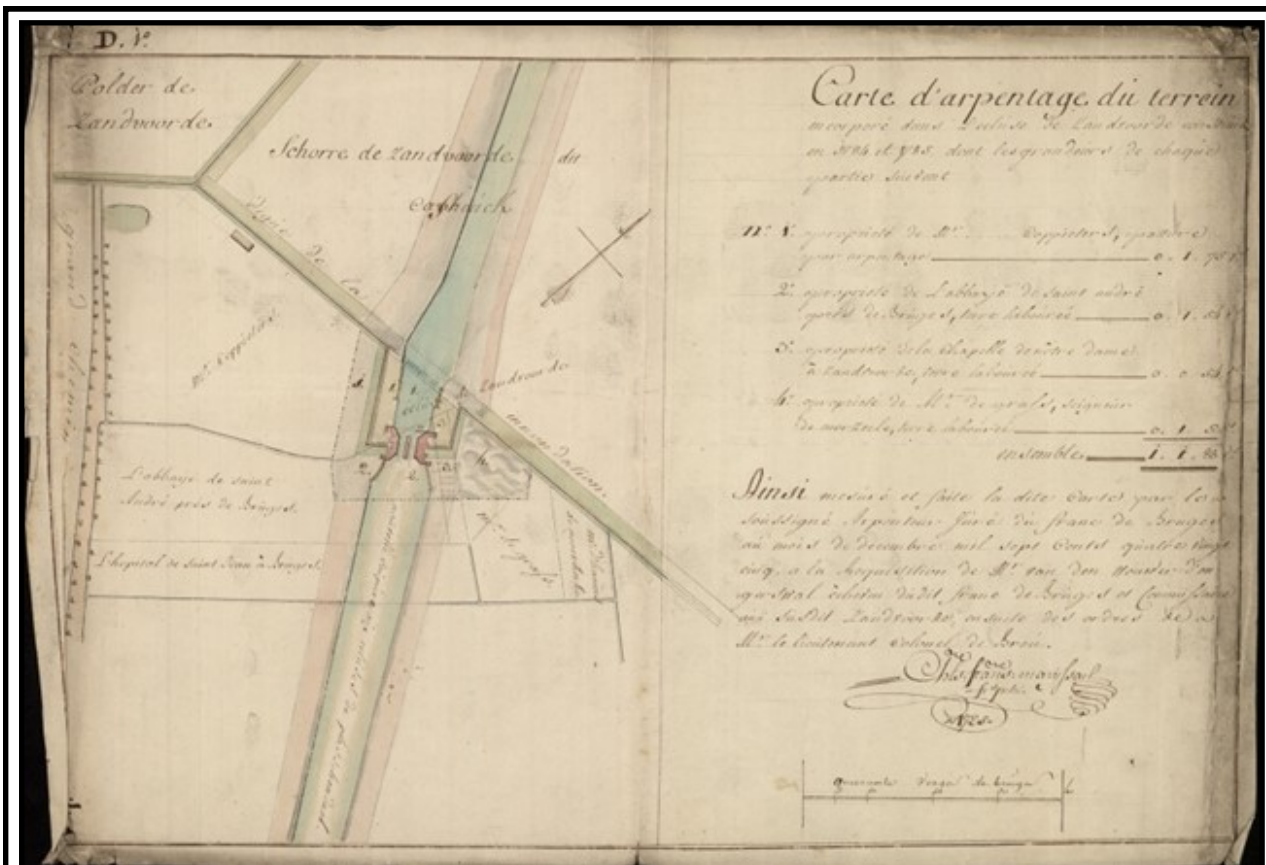

Blijkbaar kon dit alles niet baten, want enkele jaren later (1788) werd de Keignaardpolder definitief buiten gebruik gesteld. Dit kortstondige en functionele concept verklaart mede de gawe bewaartoestand van dit kanaal, want eens de schorre opgegeven als spoelpolder, werd de vaart/het kanaal overbodig.

n.v.d.r. wat in deze bijdrage van Willy Depuydt aan bod komt, kan je ook live “meemaken” tijdens de **OPENMONUMENTENDAG OOST-ENDE op zondag 11 september 2022.**

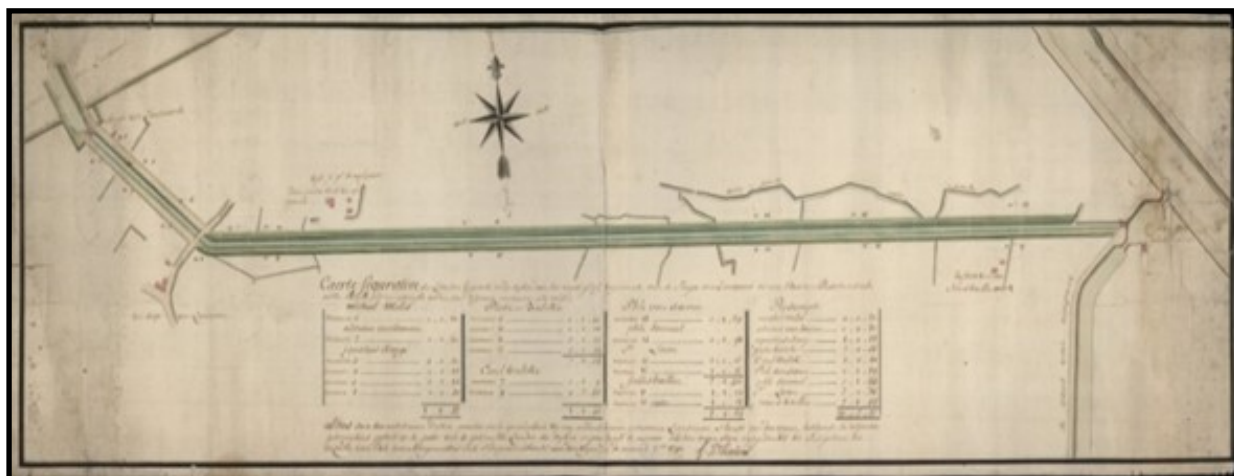

Dan staat de huidige wijk en het vroegere dorp **ZANDVOORDE** in de kijker met tal van activiteiten, onder meer wandelingen. (links wapenschild Zandvoorde, nog te zien op de brug over de autosnelweg)

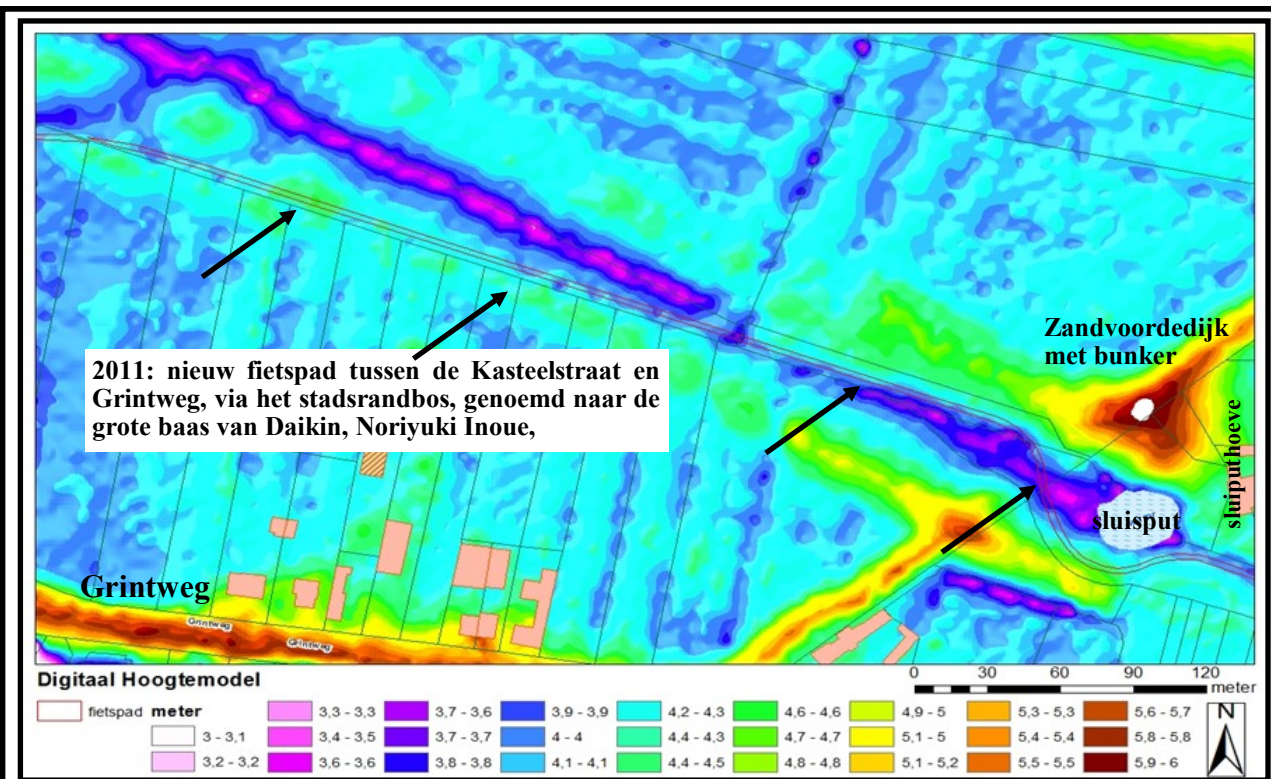

Verzameling 'Kaarten & Plannen' (501-999), ,nr. 661: kaart met opmetingen van het gebied opgenomen in de sluis van Zandvoorde, gebouwd in 1784-1785, gemaakt door François Marryssael, gezworen landmeter van het Brugse Vrije, 1785. 1 omslag (1784-1785).

Ook in 1790 is er een plan met als titel "Kaart met landerijen binnen de dijken van het Nieuw Gedelf tussen de sluis van Zandvoorde en het sas van Plassendale". Op dit plan worden alle eigenaars beschreven die aanpalende zijn aan het kanaal (o.a. Melis Michiel die de Sluisputhoeve bewoonde en daar kwam wonen in 1780). Misschien werd dit plan opgemaakt om de gronden terug te geven aan de oorspronkelijke eigenaars.

Verzameling 'Kaarten & Plannen' (1-500), ,nr. 225: kaart met landerijen, binnen de dijken van het Nieuw Gedelf tussen de sluis van Zandvoorde en het sas van Plassendale, gemaakt door F. d'Hauw, 1790.

Op dit digitaal hoogtemodel is duidelijk de loop van het oude kanaal Plassendale - Oostende te zien. Het is duidelijk dat het kanaal ooit doorgetrokken werd tot aan de oude Keignaertkreek (Bron: Ref.5 blz.10)

Foto's boven: de loop van het kanaal herkenbaar in het landschap. + foto links onder: de sluisput (archief heemkring Santforde) - foto rechts onder: de sluisput met dikke rietkraag april 2022 (D. Beirens)

Sluisput zonder rietkraag, van groot belang als drinkplaats voor de runderen van boerderij Melis & Goethals

Bronnen

AMERYCKX J. Dr. Ing., *De polders van Oostende* – Biekorf 1957 (eigen Ref.4)

AMERYCKX J. Dr. Ing., *Zandvoorde-bij-Oostende* – Biekorf 1955 nr. 6 (eigen Ref.5)

AMERYCKX J. Dr. Ing., *De historische polders van Oostende* - Natuurwetenschappelijk Tijdschrift 1949 (eigen Ref.16)

GEVAERT F., *Historisch-geografische schets van de "vaart"* - Jaarboek Ter Cuere 1983 (eigen Ref.8)

TERMOTE Johan, *Waterlopen in West-Vlaanderen*. Jaarboek 2016 van de Koninklijke West-Vlaamse Gidsenkring

FARASYN Daniel, *De historische polders van Oostende (1584 – 1810)* – Oostendse Historische Publicaties (2006)

VANDAMME G., *De historische polders van Oostende*. De Plate 1993

DE DECKER Sam, VANHIMPE Koen, *Archeologisch en cultuurhistorisch onderzoek Oostends Krekengebied* (2002); studie in opdracht van AMINAL – Afdeling Natuur

VLM, Natuurinrichting Oostends Krekengebied. Dossier inrichtingswerken fietspad (2014)

VANCRAEYNST Raymond, *Over de perikelen rond het bouwen van de sluis te Plassendale en het graven van de vaart Plassendale – Oostende* - Jaarboek Ter Cuere 2002, blz.43

DAMAN Piet, *Over de barge en andere trekschuiten*, Jaarboek Ter Cuere 2007 blz. 146

Licht & Verf bvba

Kardinaal Cardijnlaan 104

8800 Roeselare

Tel. 051 24 68 47 - GSM 0497 39 26 65

Algemene Schilder- en Decoratiewerken

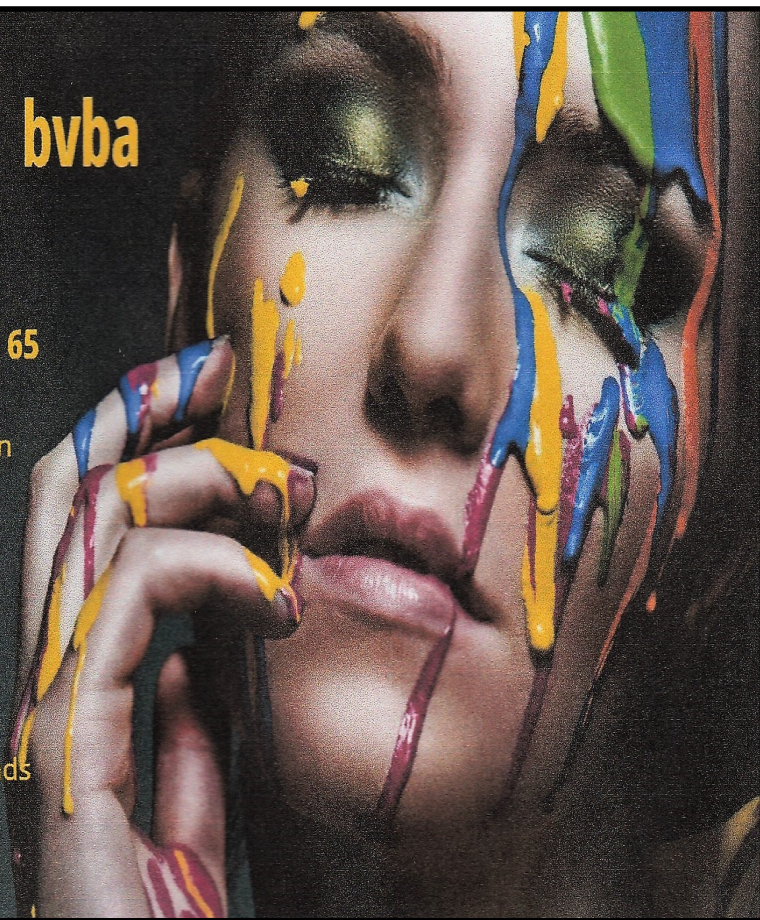
Gordijnen en Overgordijnen

Airless Spuitwerken - Spuitplamuur

Wand- en Vloerbekleding - Laminaat

Plaatsen van Gyproc wanden en plafonds

www.rooryck.be

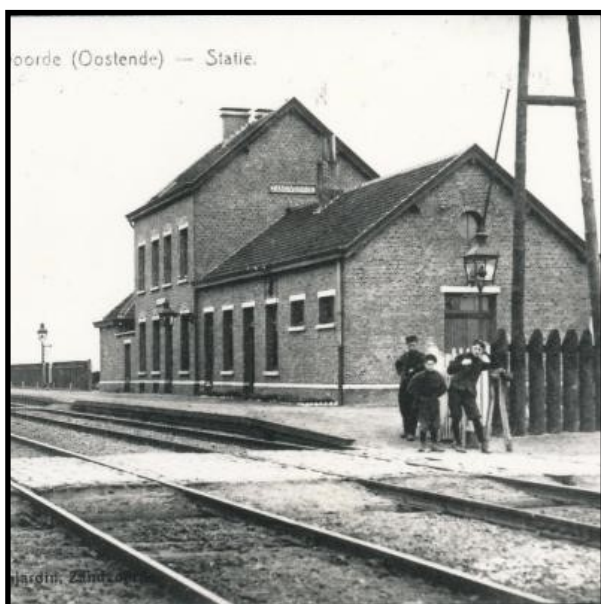
MISERIE IN ZANDVOORDE-BIJ-OOSTENDE 3

FRÉ VANHOOREN

Sportwereld, 30 november 1930 – pagina 3: eene fabriek van chemische stoffen ontploft te Zandvoorde. Drie werklieden door glasscherven gewond.

Zaterdagmorgen omstreeks acht uur heeft zich in de werkplaats van de “Union Chimique”, te Zandvoorde-bij-Oostende, een geweldige ontploffing voorgedaan, die uren ver in de omgeving gehoord werd. In de zaal, waarin zich de ontploffing voordeed, bevonden zich een groot aantal werklieden. De glazen en vensters vlogen stuk en het dak van de zaal vloog de lucht in. De hospitaaldiensten en de brandweer werden aanstonds verwittigd. De eerste hulp werd ter plaatse verleend aan drie werklieden, die door glasscherven gewond werden. Als bij toeval werden de machines niet beschadigd, zoodat alle schade zich beperkt tot het gebouw zelf.

De volksstem, 26 juni 1932: ongeluk te Zandvoorde

In de stasjon van Zandvoorde is donderdag namiddag een schrikkelijk ongeluk gebeurd. De werkmans Desmedt, wonende te Jabbeke, was daar bezig met de seinen op het spoor wit te kalken, toen hij verrast werd door de express Brussel-Oostende. De ongelukkige werd ijselijk vermord. Het slachtoffer was gehuwd en huisvader met drie kinderen. Zijn 18-jarige zoon was aan den arbeid in de steenbakkerij, bij de stasjon, juist op 't oogenblik dat het ongeluk gebeurde.

Foto Kusterfgoed Beeldbank (1919—1939)
— stasjon Zandvoorde — FT/B9565 — stadsarchief Oostende—herkomst Ivan Van Hyfte

De Gentenaar, 24 april 1933 – pagina 3: dieven achter slot

De rijkswacht en de hoofdveldwachter van Breedene zijn overgegaan tot de aanhouding van twee kerels die het op andermans kippen en konijnen gemunt hadden. Het geldt M. Van Parijs, 28 jaar, woonachtig te Breedene en Jules Velle, 32 jaar, woonachtig te Zandvoorde. Zij hadden het voornamelijk gemunt op Oudenburg, Ettelghem en Jabbeke. Bij hun aanhouding werd overgegaan tot een huiszoeking en men vond in oude kleederen twee geladen revolvers. Beide mannen werden naar het gevang van Brugge overgebracht.

De volksstem, 1 april 1933: werkongeval te Oostende

De genaamde Albert Van Auwere, in dienst van den telegraaf en wonende te Zandvoorde, was donderdag een reparatie aan het uitvoeren op een paal, toen deze omver viel. De ongelukkige werkmans kwam met geweld op de steenen terecht en werd met erge verwondingen opgenomen. Hij bekwam de eerste verzorgingen in het gasthuis van Oostende, maar zijn toestand verergerde in zulke mate dat zijn overbrenging naar Gent noodzakelijk geacht werd.

Nieuwsblad van Geel, 26 augustus 1933 – pagina 1: twee landbouwers door den trein verrast

Een erg ongeval heeft zich zondagnamiddag te Zandvoorde voorgedaan met den Pullman-trein die rond 4 ure namiddag in de statie van Oostende is toegekomen. Toen deze trein, met een snelheid van ongeveer 100 kilometer per uur Zandvoorde voorbijreed, aan den onbewaakten overweg aldaar, reed hij er een landbouwerskar aan, waarop twee personen van Oudenburg hadden plaatsgenomen. Het waren Jan Verbrugge en Omer Kimpe. De machinist van den trein kon zijn gevaarte niet op tijd tot stilstand dwingen.

Foto Kusterfgoed Beeldbank (1919—1939) — station Zandvoorde — FT/B9566
— stadsarchief Oostende—herkomst Ivan Van Hyfte

Het nieuws van den dag, 21 november 1933 – pagina 6: jammerlijk werkongeluk te Zandvoorde (Oostende), arbeider bijna verstikt en vergiftigd

Maandag morgen heeft de genaamde Karel Rooms, ajusteerder in de “Union Chimique Belge” te Zandvoorde (Oostende) een begin van vergiftiging en verstikking ondergaan, bij het vermaken aldaar van een pomp, door dewelke verzuurd zoutzuur opgeslorpt wordt. Met veel moeite kon de man uit zijn akeligen toestand gered en naar de ziekenzaal van de fabriek overgebracht worden, waar men ruim twee uur moest werken, alvorens de man tot bezinning kwam. Een geneesheer kwam hem spoedig de noodige zorgen toedienen en deed de ongelukkige, gezien zijn levensgevaarlijke toestand, naar het gasthuis overbrengen.

De volksstem, 26 april 1934: bandietenstreek te Oudenburg

In den nacht van maandag tot dinsdag, zijn kwaaddoeners binnengedrongen in de woning der echtgenooten Victor Dumarey, in het dorp gelegen. De man bevond zich op zijn werk in de cokesfabriek te Zandvoorde, zoodat de vrouw alleen was. Zij werd in haar bed overvallen door de bandieten, die haar het roepen beletten en vastbonden op haar bed. De schurken doorsnuisterden vervolgens het bed en ontdekten onder het oorkussen eene som van 12.000 fr. Na 't vertrek der plichtigen kon de vrouw zich eenzigszins losmaken, en ging aan 't roepen, waarop geburen haar kwamen verlossen. De daders zijn tot hiertoe onbekend. Men denkt dat zij niet onbekend moeten zijn met de gebruiken der echtgenooten Dumarey.

Vooruit, 17 januari 1936 – pagina 8: gemend nieuws uit onze provincies

Tijdens het uitoefenen van zijn werk werd in een cokesfabriek te Zandvoorde de werkman Ern. Helmoortel, wonende te Oudenburg, Grachtstraat, met de hand gevat in het raderwerk en vrij ernstig gekwetst.

Toope

Toope

Groentenmarkt 11, 8400 Oostende

T 059 40 31 06 · M **0468 48 56 70** · toope1@telenet.be

Di & Woe gesloten · · www.bistro-toope.be

BTW BE0715.482.985

Ontbijt · Lunch · Tea-Room · Feest- en vergaderzaal

RENÉ VANSEVENANT BESCHRIJFT DE FAMILIALE CONFISERIE IN DE KAAISTRAAT 29 TIJDENS HET INTERBELLUM

(lay-out en lichte aanpassingen door Dirk Beirens)

De (voor)geschiedenis van het geslacht Confiseurs Vansevenant (Tak Georges, de vader van René 1927-2021) kun je lezen in Gidsenblad 2022-1 pp.20-31. **Alle tekeningen in deze bijdrage zijn van de hand van René Vansevenant. Alle materiaal werd aangeleverd door broer Rudy Vansevenant.**

Zijn intro. In die tijd liepen er nog typetjes in het Oostendse straatbeeld als madame Lou-Lou, Teut-Teut en Colle en Manchette of Zotten April. Toen waren er nog vele cinema's: Forum, Palace, Corso – Rialto, e.a. maar ook de Studiac met vooral documentaires, journaals en komiekjes, toegankelijk voor de jeugd en goedkoop. Er waren nog liedjeszangers op de markt die terwijl ze zongen, hun teksten verkochten aan de omstaanders. Er kwam nog ieder jaar een circus, met de kermis, die door alle schoolkinderen werd bezocht: 'Semay', 'Dejonghe', e.a. Er waren Masoeur Scholastique, Germaine en Marie-Ignace, mijn eerste opvoeders in de Lycée St.-Joseph. Maar er waren vooral mijn dwaaltochten door het grote ouderlijke huis Kaaistraat 29, de lange gang, de ateliers en alle plaatsen met drukke activiteiten die mij bijgebleven zijn. Toen ik in 1935 het huis met mijn ouders verliet, begon voor mij een nieuw leven en een strengere opvoeding in het Onze-Lieve-Vrouwecollege.

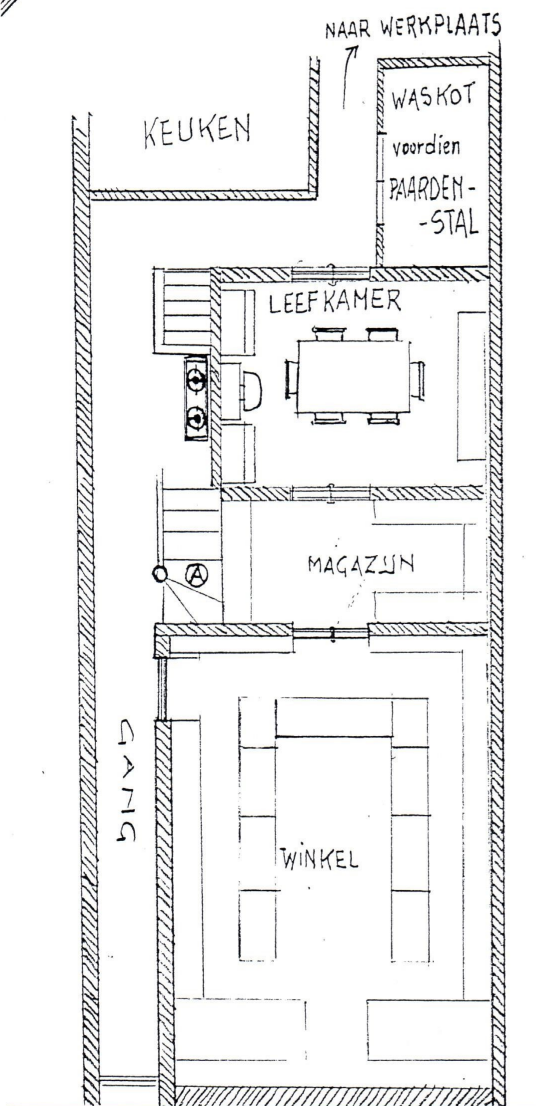
DE KAAISTRAAT 29 BEGIN JAREN 1930

DE WINKEL (zie illustratie op blz. 76 EN 78 A)

Mooi kon je het huis bezwaarlijk noemen, maar wie keek er nu naar de façade? De aandacht werd meteen getrokken door de twee ruime etalages boordevol veelbelovend lekkers. Als je niet kon weerstaan aan de verleiding, als de heerlijke luchtjes rond de deur je lokten, dan stapte je vol verwachting de winkel Vansevenant binnen en je baadde er meteen in hemelse geuren van chocolade, koekjes en zoetheid. Je oog werd vooreerst getrokken door de grote kijkkast vol luxueuze doopdozen versierd met strikjes, kantjes en popjes met vermelding 'c'est une fille – c'est un garçon' – blauw of roze uitgevoerd al naar gelang de behoefte.

Rondom stonden twee meter hoge rekken gevuld met bokalen kleurige suikerbonen, snoep en drop; verder pralinedozen en ballotins (=speciale pralineverpakkingen), met plakjes en plakken chocolade in vele tinten papier verpakt. De klanten zagen grote en kleine beschilderde blikken koekjesdozen, met peperkoeken harten, vol rozijnen al of niet gesuikerd, met Engelse cakes of koekjes, Franse nougat, Zwitserse chocolade en Belgische suikerwaren met merknamen die al lang van de markt verdwenen zijn, in faling gegaan zijn, of opgeslorpt zijn door andere firma's. Al deze waren stonden uitgestald in de 'arrière-comptoir' en als dusdanig onbereikbaar voor de klant. Zelfbediening was nog niet uitgevonden, daarom was altijd iemand aanwezig om hem of haar te bedienen. De vrouw des huizes/zaakvoester Elza Boydens of de winkeljuffrouw/winkeldochter waren permanent aanwezig. Wij, de kinderen van het gezin, moesten haar aanspreken met 'Mamsel Emma' (Decuyper). Voordien heb ik er nog geweten: Queenie Vansevenant (stierf jong) en Julienne haar zuster, onze nichten.

Tussen klant en bedienster stond de 'comptoir'. Die toonbank had de vorm en de allures van een kleine houten vestingmuur. Men keek erop neer en maakte zijn keus uit de fijne chocoladewaren die in zilveren schaaltes op papieren kantjes waren uitgestald. Bij het openen van het afdekraam ontsnapte een heerlijke geur van verse chocolade. Die onverpakte kleinoden werden met een zilveren tangetje verplaatst.

KAAISTRAAT n° 29

Bij het binnentreden in de winkel werd het oog getroffen door de grote kast voor doopdozen. De mooiste en grootste dozen waren er tentoongesteld. Kleinere "baptême-dozen" stonden voorin de toonbank-bijkrasten. Rechts was de toonbank voor de betere goedere (pralines en chocoladewaren). Links bevond zich de toonbank met meer gewone "spekken" (gommen, guimauven, drop, keus voor schoolkinderen). De "arriere-comptoir" rechts etaleerde mooie praline-dozen en "pakken" chocolade. Links werden de kroekjes dozen en de peperkoeken uitgesteld. De deur links gaf uit op de Lange gang. De grote "baptême-kast" verborg een dubbele deur die leidde naar 't magazijntje. Onder de trap A die naar het eerste verdiep leidde stond een gasvuur met 2 bekken waarop Georges Vansevenant "lukken" bakte voor Kersten Nieuwjaar. Dit vervulde het hele huis met een heerlijke Geur!

De recht tegenoverliggende toonbank bevatte meer gewone kindgerichte snoep: dropjes, jujupjes, belga's, neusjes/cuberdons, guimauvtjes, kloeftjes, lievevrouwtjes. Nog meer van dat soort zoetheid was er uitgestald, het snoepgoed werd verkocht per stuk of in wrak. Bovenans het gewone werk in de winkel trok ma Elza zich ook de boekhouding aan, verzorgde de bestellingen en hield toezicht op het huishouden en het personeel.

Een betrekkelijk kleine ruimte was voorbehouden als magazijn voor **reserwewaren (B)** en diende als doorgang naar een volgend **'salon, de salle à manger' (C)**. Daar bevond zich onder meer de leren zetel waar vader soms zijn middagdutje in deed. De eetmalen werden er uitsluitend op zondag opgediend. In de weekdag werden de maaltijden in de grote keuken genuttigd, die afgescheiden was van de rest door een lange gang.

De **keuken (D)** was ruim met veel stoelen. Een grote tafel gaf plaats aan een dozijn eters. Aan weerszijden van de grote 'Leuvense stoof' was een 'spinde' (= bergkast) ingebouwd met twee hoge glasramen boven en twee houten onderdeuren. Die herbergden samen alle huisraad van bord tot frietketel. De keukenprinses en kokkin was Irma Eyland. Zij bleef tot haar pensioen in dienst.

Het **'waskot' (E)** ook palend aan de lange gang was ooit een paardenstal, er was nog een ruif te zien en een uitgesleten bakstenen vloer. Daar werd door 'nicht Lisa' en later door Rachel de grote was gedaan. Er stond een grote houten tobbe die door middel van een handvat heen en weer werd bewogen. Een spiraal rond de as liet het werk zwieriger verlopen. Dit lokaal rook sterk naar bruine zeep.

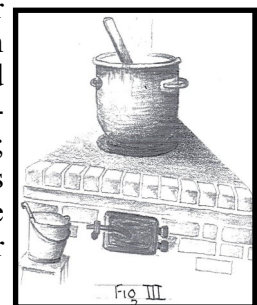
De lange gang stond altijd vol pakken en kisten met inkomende en uitgaande bestellingen. Ze functioneerde als slokdarm en aars van en naar de verwerkende slokop die het atelier toen was. De gebroeders Georges (voor de confiserie) en Julien (voor de chocolaterie) Vansevenant waren de patrons; 'Zwarte Robert' en 'Fons de Witten' twee ongeschoolde arbeiders behoorden tot het vaste team van de bakkers; ze werden bijgestaan door meestal één leerjongen, zo herinner ik mij een Remi. In het drukke hoogseizoen werd een beroep gedaan op Irma uit de keuken, Rachel van de strijktafel en Judith de kinderneid. Iedereen die handen had aan zijn/haar lijf en enigszins beschikbaar was, moest helpen om rocks te 'rollen' of babelutten te 'plooiën' want het inpakken van ieder snoepje gebeurde toen nog stuk voor stuk met de hand.

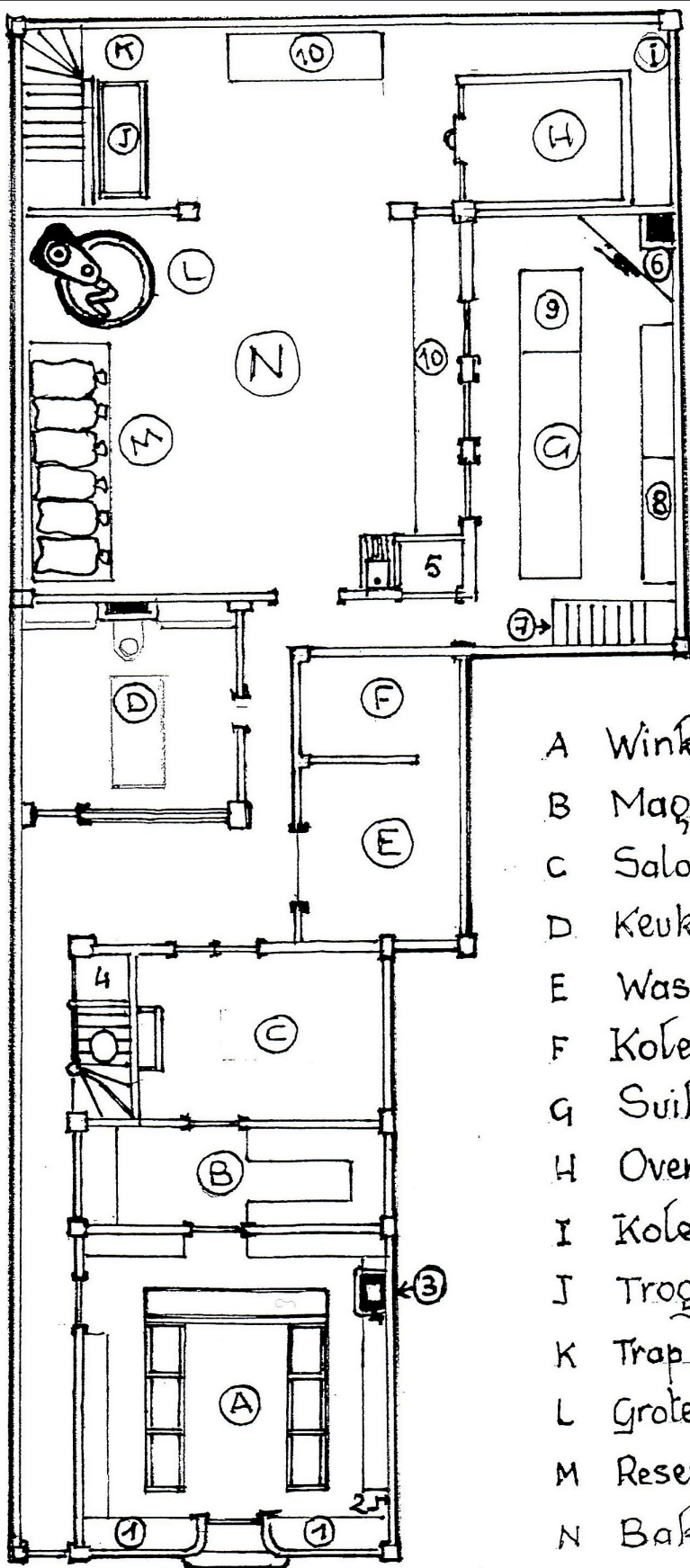
Het gamma van aan huis gemaakte suikerwaren was toen nog zeer uitgebreid: rocks, babelutten, vlierbollen, anijsknuistjes, Louisettes*, butterscotch, platte menthen (oude wijven), mullemakers en nog zoveel meer.

*Doosje van Eric de Kievith: Louisettes zijn "butterspekken", de naam is afgeleid van Louis XVI die verzot was op botersnoepjes (db)

De fabricatie van al die zaken greep plaats in de **suikerbakkerij (G)**. Dat was het overbouwde deel van het atelier dat uit vier compartimenten was samengesteld. Om de suikerbakkerij te betreden moest je twee trappen naar omhoog. Zodra je er binnenkwam, keek men met ontzag neer op een lange en dikke arduinen tafel, ze sloot aan op een kleiner exemplaar in geschaafde staalplaat die diende als koeltafel. In drukke tijden moest die met natte dweilen gekoeld worden. Pas toen leidingwater werd aangebracht, kwam men tot ingebouwde afkoeling. De met bakstenen gemetselde schouw dwars in een hoek gebouwd was het hart van de suikerbakkerij; het was er altijd warm zelfs op zondag, als er geen vuur was. Onderin was een ruimte voor kolen en cokes. Een ijzeren zwartgeblakerde deur sloot de vuurhaard af en de driehoekige kookplaat was voorzien van een stel in elkaar passende ringen die toeliet potten van alle grootte te benutten (figuur III)

- 1 Etalages
- 2 Rolstoor-handle
- 3 Kassa
- 4 W.C. 's
- 5 W.C.
- 6 Kookplaat
- 7 Trap n° Amidoonzolder
- 8 Arduinen Tafels
- 9 Metalen Koeltafel
- 10 Houten Tafels

- A Winkel
- B Magazijn
- C Salon Eetplaats
- D Keuken
- E Wasplaats (oud stal)
- F Kolenbergplaats
- G Suikerbakkerij
- H Oven
- I Kolenbergplaats
- J Trog
- K Trap n° Chocolaterie
- L Grote Mechanische Trog
- M Reserve grondstoffen
- N Bakkerij

KAAI STRAAT n° 29

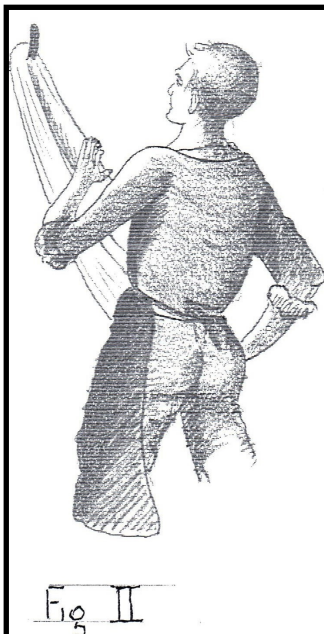
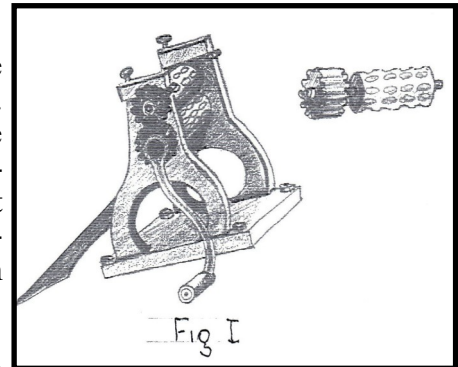

Elke dag werd het vuur weer aangemaakt. In de grote koperen ketel werden de nodige liters water gekapt. Daarbij werd een half dozijn kg kristalsuiker gevoegd en aangevuld met de nodige dosis glucose, dit om het versuikeringsproces te voorkomen of af te remmen. Om aanbranden te verhinderen roerde een leerjongen met een plank in de pot. Zodra de kook aan de gang was, werd een deksel op de ketel geplaatst. Alzo vermocht de damp alle suikerresten af te smelten en samen te voegen. Een kwartier later werd het deksel verwijderd.

Aan de manier waarop de bereiding kookte, kon men zien hoever het kookproces was gevorderd. Wilde de suikerbakker er zich van vergewissen dat de suiker de gewenste densiteit had bereikt, dan moest hij zijn kooksel testen. Daartoe bevochtigde hij zijn hand in een emmer koel water en greep bliksemsnel in de kokende suikerbrij. Als even later de hand terug uit het koelwater verscheen, omkleemde hij een kristallijnen bloem van krokante suiker. Aan het krakend geluid evalueerde de bakker de gaarheid van het kooksel. Later toen de kookthermometers op de markt kwamen, ervoer men dat de temperatuur tot 160° Celsius opliep.

Uiteindelijk belandde het kooksel op de koeltafel. Dit vergde een krachtinspanning: 8 à 10 kg wogen pot en inhoud en alles was gloeiend heet. Tussen vier ijzeren staven vloaide suikerbrij gelijkmatig open. Ze werd van kleur en smaak voorzien en na enige afkoeling verwerkt. Het bleef hoe dan ook een marteling voor vingers en handen en leerlingen deden er weken over om de knepen te leren en aan de hitte te gewennen.

Zodra de suikerbereiding handelbaar geworden was, werd ze met een grote schaar in stukken gedeeld en in vormen geperst. Daarvoor gebruikte men een toestel dat bevestigd was aan de arduinen tafel en voorzien werd van één van de tientallen koperen cilinders die de gewenste vorm gaf aan het eindproduct (figuur I). Na afkoeling werden de snoepjes gezeefd en bepoederd met een weinig talk alvorens in bokalen te worden geborgen.

‘Rock’s’ waren de specialiteit van het huis. Een staaf suikergoed met rode mantel en witte inhoud en in ieder breukvlak kon je de naam OOSTENDE lezen. Om de suiker de witte kleur te geven werd ze ‘getrokken’ over een ijzeren haak die aan de muur bevestigd was! (fig II). Dit was een handeling die het vakmanschap van de bakker ten volle illustreerde. Mooi was het als hij daar de suiker kletsend over de haak gooide en tot een lang lint uittrok in een herhaald en gelijkmatig ritme tot de suiker helder wit was geworden. De naam OOSTENDE inbrengen gebeurde snel en was routinewerk. Het was een knippen en plakken van witte en rode stukken suiker tot één grote dikke rock. Die rocks werden uitgerokken in lange staven over de koeltafel en door twee à drie paar mensen handen gerold tot ze verhard waren. Dan werden ze op maat geknipt, in ‘mica’-papier gewikkeld en voorzien van de vermelding ‘rock d’ostende – ostend rock’.

Op zondag was in de bakkerij alles vreemd rustig en stil, stemmen klonken hol, her en der hoorde je kleine geluidjes, de schouw straalde nog de warmte uit het vuur van de vorige dag. Dit was de tijd om ‘zakjes van een kwartje’ te wegen. Op de grote arduinen tafel werden afgewezen, mislukte, onverkoopbare en niet-recupereerbare snoepjes gemengd met gebroken koekjes, nougatbrokken, gommen, suikerbonen en allerhande overschotten. Het mengsel werd verwogen in bruinrode tipzakjes. De onfortuinlijksten uit het Oostendse visserskwartier spendeerden wat graag hun zondagscentje aan een ‘zakje van een k(w)artje’. Ze vonden ruim hun gading in het assortiment. Elk zakje bevatte een andere verrassing.

Boven de suikerbakkerij bevond zich de 'amidonzolder'. Ze was te betreden langs een rechte **houten trap (7)**. Het meubilair was in tegenstelling tot de vorige ruimte uitsluitend van hout, ook de bevoering. Wat onmiddellijk opviel, was het alomtegenwoordige witte stof; hier en daar hingen witte draden als guirlandes aan de lamp en het plafond. Er stonden stapels bakjes gevuld met amidon (= zetmeel) klaar voor het gieten (figuur V). De muur was voorzien van rekjes vol plaatsen drukvormen, netjes in rootjes gekleefd op houten staafjes (figuur VI). De mensen die er werkten droegen bestofte hoofddeksels en kleren en keken vanonder witte wenkbrauwen neer op hun stoffig werk.

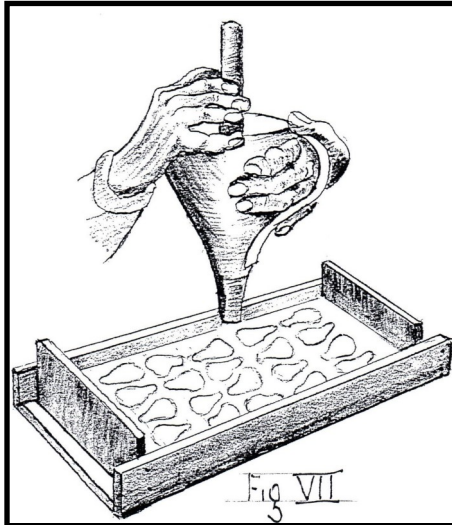

Fig VII

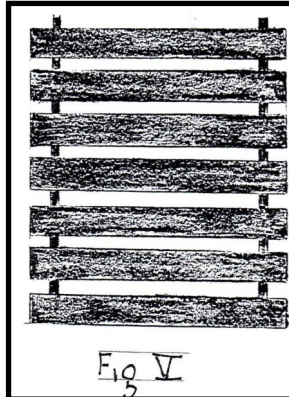

Fig V

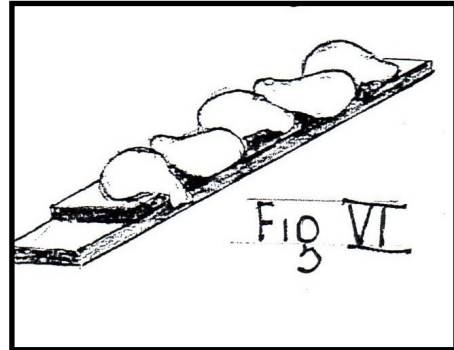

Fig VI

De lucht was er droog en warm onder invloed van de verhitte schouwmantel uit de suikerbakkerij beneden. Warmte was vereist bij de productie van fondant. Er was dan ook de 'etuve', gewoon droogkot genoemd, waar de bakjes met vers gespoten suikerwerk werden geborgen om versneld te stollen en een beschermend korstje te vormen.

Na het drukken van de vormen in de vooraf gladgestreken amidon, werd door het op en neer bewegen van de stok in een trechter de vloeibaar warme fondant ingebracht (figuur VII). Het preparaat vloeiende vlot in de lauwe amidon drukvormen. Het was verbazend hoe vlug een ge oefend vakman daarbij te werk ging. Na de droogperiode werden de suikerwerkjes stuk voor stuk door borstelen van de amidon ontdaan en verpakt of doorverwezen naar de chocolaterie voor verdere afwerking. Heel dikwijls werd nog schilderwerk aangebracht zoals op hespjes, suikerkindjes e.a.

Vanaf de 'amidonzolder' kreeg men rechtstreeks toegang tot de chocolaterie via een paar houten traptreden. Daar stond centraal een zwarte metalen kast (figuur VIII) voorzien van twee dito deuren en verwarmingsuitrusting om chocoladeblokken te smelten of om in gesmolten toestand te bewaren. Ook die kast heette 'etuve'.

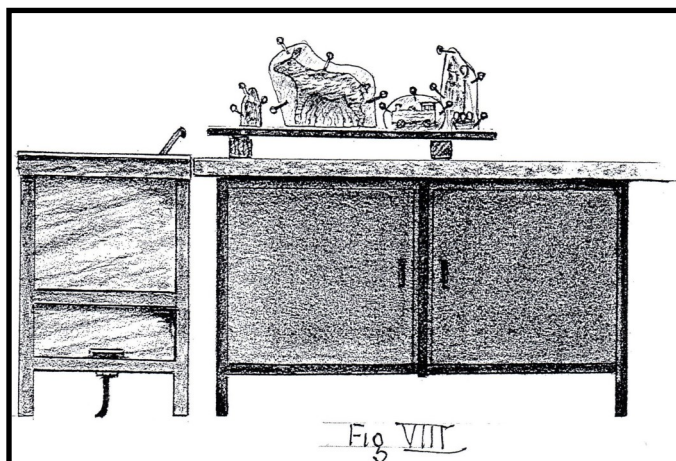

Fig VIII

Ze was bedekt met een arduinen tafelblad met daarop een rooster van ongeveer een vierkante meter groot. Op gelijke hoogte en palend aan vermelde tafel bevond zich de chocoladesmeltbak voorzien van 10 à 12 kg lauwwarme gesmolten en getempereerde chocolade of zogenaamde couverture of dekchocolade. - Tijdens het tempereren neemt de cacaoboter in de chocolade een stabiele kristalheldere vorm aan. Gespecialiseerde firma's verkochten die

in blokken van 5 kg. De juiste stollingsgraad werd door 'proeven' bepaald. Daartoe werd de roerstok of spatel in de chocolade gedoopt en tegen de onderlip gedrukt. De ideale stollingstemperatuur lag rond de normale lichaamswarmte. Te koud of te warm verwerkte couverture gaf bv. door vormkleven, fabricatieproblemen.

De verzamelde moules werden in bakjes in de buitenlucht gebracht en na enige tijd, afhankelijk van de heersende temperatuur, opengemaakt om het werkstuk probleemloos te verwijderen. De vormen waren wel regelmatig aan onderhouds- en schoonmaakbeurten toe.

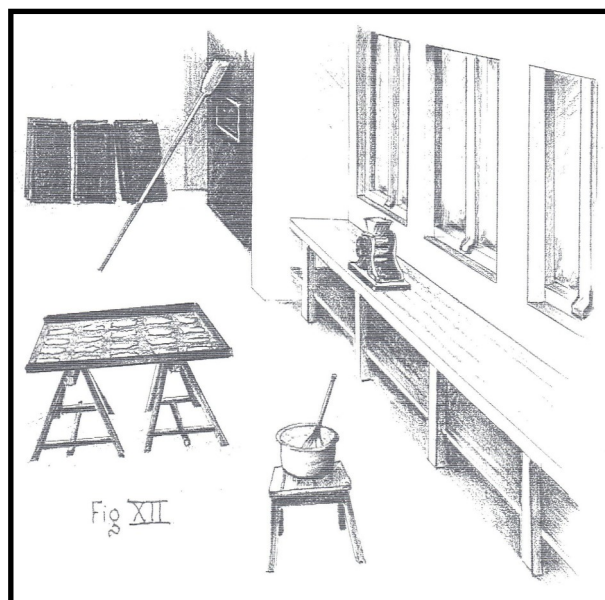
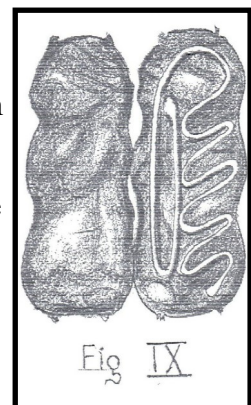
Sommige Sint-Niklaasfiguren werden met fondantvulling gevuld en toegedekt alvorens uit de vormen te worden verwijderd; dan sprak men van 'kreemchocolade'.

Het spreekt voor zich dat chocoladebewerking in de zomermaanden wegens de stollingsmoeilijkheden zeer problematisch kon zijn. Men werkte dan ook heel dikwijls met open ramen in de vroege en later uurtjes omdat de temperatuur dan intensiever werken toeliet. Met de komst van de moderne koelkasten (chlorurekoeling) behoorde een meer geregelde werktijd tot de mogelijkheid. Pralines werden toen nog niet ambachtelijk gemaakt, alleen gedegen firma's leverden mooie verkoopklare fantasiedozen met bewaarbare assortimenten. Pas in 1935 toen het huis in de Kapellestraat in gebruik werd genomen, kwam deze tak van de chocolaterie in volle ontwikkeling en leerde men de techniek van tempereren en enroberen, dit laatste is vullingen door middel van een vork door de couverture halen en decoreren. Van dan af maakten de bereiders ook ruim gebruik van room en boter waardoor vullingen een meer beperkte bewaringsduur hadden.

De chocolaterie was het domein bij uitstek van Julien Vansevenant, één van de oudere broers van Georges. Soms liet hij zich in de vakantie bijstaan door zijn oudste zoon André. Dit was voor mij een reden om stiekem het donkere trapje te beklimmen naar de verboden (vuilmakende) zone. Voor de kuip met smeltchocolade volgde ik vol aandacht de handelingen van nonkel Julien. "Mag ik eens lekken nonkel?". "Maar niet duwen hé". Met zijn toestemming bewoog mijn hand boven de smeltbak. Nauwelijks had mijn vinger de chocolade beroerd of daar werd mijn hand tot over de kneukels gesmoord: "Zèèèg nonkel!". Hij lachte gul. Ik liet mij graag beetnemen want nadien mocht ik mijn knuist aflikken. De vlekken op mijn truitje werden met de nodige commentaar naar het washok verwezen.

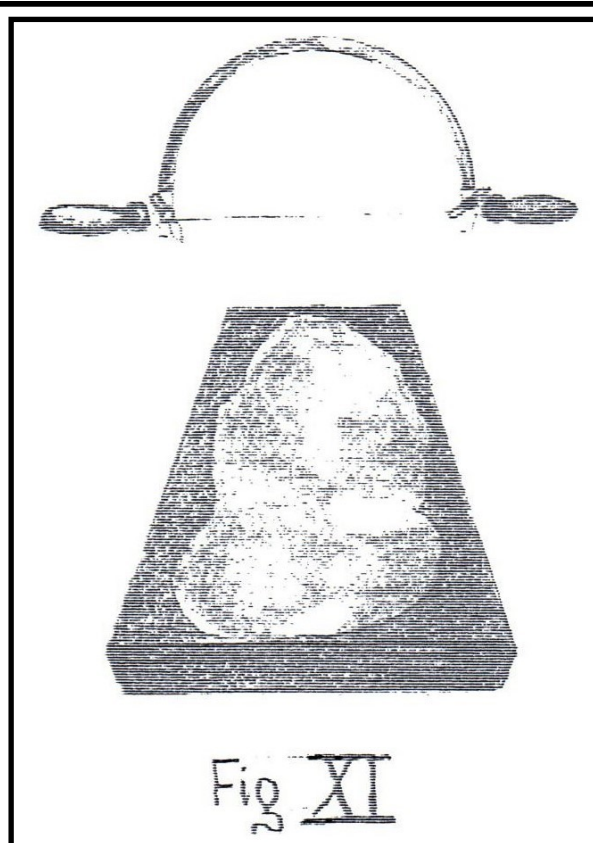
De grootste van de vier werkplaatsen was de **bakkerij**. Het was een ruimte met een glazen dak, het was er altijd daghelder. Alleen de plaats waar de oven stond, was overbouwd door de chocolaterie. Vooral rond St.-Niklaas werd de oven intensief benut voor de fabricatie van speculoos. Dit bouwsel was een erfenis uit de drukke bakperiode van bompas Charles Vansevenant, maar na de dood van de pionier waren enkele activiteiten afgestoten.

Het was een onbeschrijflijke en drukke atmosfeer in de late herfst. Op een dag kwam je van school en je rook het meteen, ze waren er weer, de koeken. Heel het huis was doordrongen van de geur van speculoos. Het eerste zwarte bakblik stond al op de toonbank vol knapperig bruine koeken (figuur IX),

recht op tegeneen 'geklast'

met en zonder suiker. Geen klant kon er aan weerstaan; met zakken vlogen ze de deur uit. In het atelier stonden weer de schragen klaar. Bakblikken schoren er over en weer, werden ontlast van hun dampend baksel, terug ingevet, voorzien van nieuw deeg en dan werden de vormen terug in de oven geschoven. Sommige bakblikken werden met niets beduidende witte krullen en zigzag besuikerd. Moeders vader, pépé Richard Boydens, rustend bakker, was bedreven in het kloppen van het suikerbeslag. Hij martelde het eiwit met suiker tot een vaste glazende spuitkrem. Hij rikketikte met de grote 'fouet' of klopper in de pot op maat van een liedje. Ik stond erbij met mijn blikken trommel en samen speelden wij de mooiste marchen (figuur XII).

Ronkend kneedde de **automatische trog (L)** - toentertijd een tastbaar bewijs van de technische vooruitgang - zijn deeg. Zonder verpozen draaide de grote kuip, terwijl de ijzeren arm in

op- en neergaande beweging de ingrediënten mengde. Door je vast te klampen aan de draaiende kuip kon je een halve toer meedraaien met je voeten van de grond (figuur X). Van zodra het deeg klaar was, bracht men het op de lange houten werktafel. Vandaar verdween het bij stukjes en beetjes in een kleine machine die de figuurtjes perste. Op het toestel stond een nokje dat een poederbakje, gevuld met bloem, aanzette tot het bestuiven van het deeg. Dat veroorzaakte een hels lawaai. Speculoos werd gemaakt in vele grootten en vormen. Voor de grote stukken gebruikte men de soms zeer kunstig gesneden 'klaasplanken' van beuken- of eikenhout (figuur XI). Soms sneed men uit deeg op bestelling grote schepen. Die werden dan afgewerkt met gekleurde suiker en likeurpralines.

Het grootvaderlijk huis dat verouderd was, samen met zijn bewoners, werd op zijn beurt verlaten door Georges en Elza in 1935 en geruild voor een modern handelshuis in de Kapellestraat. De winkel van Kaaistraat 29 werd nog niet opgeheven. Die bleef bestaan en werd gerund door Ivonne, een dochter van Oscar Vanssevenant, een oudere broer van Georges; zij verbleef er samen met haar gezin tot het uitbreken van WOII. Een tijdperk was voorgoed voorbij.

De Vanssevenants op zoek naar hun roots ...

